

ЎЧОРА СТАЛІЦА НАШАЙ РАДЗІМЫ — МАСКВА ўрачыста СУСТРЭЛА ГЕРОЯў-КАСМАНАўТАў УЛАДЗІМІРА КАМАРОВА, КАНСТАНЦІНА ФЕАКЦІСТАВА, БАРЫСА ЯГОРАВА.

АДВАЖНЫМ ГЕРОЯМ КОСМАСУ ГОРАЧА АПЛАДЗІРУЕ ўся САВЕЦКАЯ КРАІНА, ўся ПЕТРАТА.

Дзіцячая мастацтва

Год выдання 33-і № 84 (1929)
20 кастрычніка 1964
Аўторак
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАў БССР

ЗАКЛІКІ ЦК КЖПС

ДА 47-й ГАДАВІНЫ Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі

1. Няхай жыць 47-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі!
2. Слава Вялікаму Кастрычніку, які адкрыў новую эру ў гісторыі чалавецтва — эру крушэння капіталізму і ўсталявання камунізму!
3. Няхай жыць марксізм-ленінізм — вечна жывое рэвалюцыйнае вучэнне!
4. Няхай жыць непахісная ленінская генеральная лінія партыі, распрацаваная XX, XXI і XXII з'ездамі КПСС!
5. Працоўныя Саветаў Саюза! Усе сілы на выкананне Праграмы КПСС, рашэнняў XXII з'езда партыі!
- Наперад, да перамогі камунізму!
6. Пралетары ўсіх краін, яднайцеся!
7. Палітычнае прытаненне брацкім камуністычным і рабочым партыям — баявому авангарду рабочага класа і ўсіх працоўных!
8. Няхай жыць адзінства і згуртаванасць міжнароднага камуністычнага руху на аснове Дукратарыі і Заявы маскоўскіх народаў!
9. Народы краін сацыялізму, міжнародны рабочы рух, народы, якія вядуць нацыянальна-вызваленчую барацьбу, усе антыімперыялістычныя сілы, згуртаваныя ў барацьбе за агульную справу! Вышэй сцяг інтэрнацыянальнай салідарнасці!
10. Няхай жыць рабочы клас усюду!
11. Працоўныя ўсіх кантынентаў! Аб'яднуйцеся ў барацьбе супраць імперыялізму, каланіялізму і некананіялізму, за мір, дэмакратыю, нацыянальнае вызваленне, за сацыялізм!
12. Народы свету! Змагайцеся за поўную і канчатковую ліквідацыю ганебнай сістэмы каланіяльнага рабства, супраць усіх форм імперыялістычнай залежнасці!
13. Народы ўсіх краін! Змагайцеся за поўнае спыненне ўсіх відаў выпрабаванняў ядзернай зброі, за ўсеагульнае і поўнае разбраенне, за трывалы мір на зямлі!
14. Народы свету! Будзьце пільныя, выкрываеце падкопы імперыялістычных падпалчыцкай вайны! Узмацняйце барацьбу супраць засілка манопаліі, разгалу ў рэакцыі і мілітарызму!
15. Народы ўсіх краін! Пятрабуйце заключэння германскага мірнага дагавору і ператварэння Заходняга Берліна ў вольны дэмілітарызаваны горад!
16. Няхай жыць сусветная сацыялістычная сістэма — галоўная заавава міжнароднага рабочага класа!
- Няхай мацнее згуртаванасць, брацкая дружба і адзінства народаў усіх краін сацыялізму!
17. Брацкае прытаненне працоўным Кітайскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж вялікімі народамі Саветаў Саюза і Кітая!
18. Брацкае прытаненне працоўным Народнай Рэспублікі Албаніі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і албанскім народамі!
19. Брацкае прытаненне працоўным Народнай Рэспублікі Балгарыі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і балгарскім народамі!
20. Брацкае прытаненне працоўным Венгерскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і венгерскім народамі!
21. Брацкае прытаненне працоўным Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам, якія будуць сацыялізм, змагаюцца за мірнае аб'яднанне сваёй краіны на дэмакратычных асновах! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і в'етнамскім народамі!
22. Брацкае прытаненне працоўным Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж народамі Саветаў Саюза і ГДР!
- Няхай жыць Германская Дэмакратычная Рэспубліка!
23. Брацкае прытаненне працоўным Карэйскай Народнай Дэмакратычнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм, змагаюцца за мірнае аб'яднанне сваёй краіны на дэмакратычных асновах! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і карэйскім народамі!
24. Брацкае прытаненне працоўным народу Кубы, які будзе сацыялізм! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і кубінскім народамі!
- Няхай жыць Рэспубліка Куба!
25. Брацкае прытаненне працоўным Мангольскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і мангольскім народамі!
26. Брацкае прытаненне працоўным Польскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і польскім народамі!
27. Брацкае прытаненне працоўным Румынскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і румынскім народамі!
28. Брацкае прытаненне працоўным Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і чэхаславацкім народамі!
29. Брацкае прытаненне працоўным Сацыялістычнай Федэратыўнай Рэспубліцы Югаславіі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыць вечная, непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і югаслаўскім народамі!
30. Брацкае прытаненне вялікаму індыйскаму народу! Няхай развіваецца і мацнее дружба і супрацоўніцтва паміж народамі Саветаў Саюза і Індыі!
31. Брацкае прытаненне вялікаму інданезійскаму народу! Няхай развіваецца і мацнее дружба і супрацоўніцтва паміж народамі Саветаў Саюза і Інданезіі!
32. Брацкае прытаненне мужнаму народу Паўднёвага В'етнама, які вядзе вызваленчую барацьбу супраць прадажнага антынароднага рэжыму і ўзброенага інтэрвенцыі амерыканскага імперыялізму, за аб'яднанне сваёй радзімы на дэмакратычных асновах!
33. Брацкае прытаненне мужнаму народу Паўднёвага Караі, які змагаецца за вызваа амерыканскіх войск, за мірнае ўз'яднанне сваёй радзімы!
34. Брацкае прытаненне народам Бірмы, Цялона, Камбоджа, Лаоса, Непала, якія змагаюцца за мір і ўмацаванне нацыянальнай незалежнасці сваіх краін!
35. Брацкае прытаненне афрыканскаму народу! Няхай мацнее і развіваецца дружалюбны, добрасуседскі адносіны паміж Савецкім Саюзам і Афрыканістам!

36. Брацкае прытаненне народам арабскіх краін, якія змагаюцца за поўную ліквідацыю каланіялізму і ўмацаванне сваёй незалежнасці!
37. Брацкае прытаненне народу Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі! Няхай развіваецца дружалюбны адносіны паміж народам Саветаў Саюза і Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі!
38. Брацкае прытаненне геранічму народу Алжыра, які будзе незалежным, народную, дэмакратычную дзяржаву! Няхай развіваецца і мацнее дружба і супрацоўніцтва паміж народам Саветаў Саюза і Народнай Дэмакратычнай Алжырскай Рэспублікі!
39. Брацкае прытаненне народам афрыканскіх дзяржаў, якія змагаюцца супраць каланіялізму і імперыялізму, за ўмацаванне сваёй незалежнасці, за развіццё нацыянальнай эканаміі і культуры!
40. Брацкае прытаненне народам Гань, Малаі і Гвінеі! Няхай развіваецца і мацнее дружба і супрацоўніцтва паміж народам Саветаў Саюза і народам Гань, Малаі і Гвінеі!
41. Брацкае прытаненне калгалезскаму народу, які вядзе барацьбу супраць унутранай і знешняй рэакцыі, за свабоду і незалежнасць сваёй радзімы!
42. Брацкае прытаненне народам Анголы, Мазамбіка, Паўднёва-Радыі, Паўднёва-Афрыканскай Рэспублікі, якія вядуць геранічму барацьбу супраць імперыялізму і раісізму, за свабоду і незалежнасць!
43. Брацкае прытаненне народу Кіпра, які самааддана адстае сваю незалежнасць ад імперыялістычных змахаў!
44. Брацкае прытаненне народам Ланіскай Амерыкі, якія змагаюцца супраць імперыялізму, за поўную незалежнасць сваіх краін!
45. Няхай развіваецца і мацнее дружба і супрацоўніцтва народаў Англіі, Злучаных Штатаў Амерыкі, Францыі і Саветаў Саюза ў ітарасах трывалга міру ва ўсім свеце!
46. Няхай развіваецца і мацнее дружалюбны адносіны паміж народам Саветаў Саюза і Італіі!
47. Брацкае прытаненне працоўным і ўсім прагрэсіўным сілам Федэратыўнай Рэспублікі Германіі, якія змагаюцца супраць мілітарызму і адраджэння фашызму!
48. Брацкае прытаненне народам Іспаніі і Партугаліі, якія вядуць мужную барацьбу супраць фашысцкіх рэжымаў, за дэмакратычныя свабоды!
49. Няхай жыць дружба і супрацоўніцтва паміж народам Саветаў Саюза і Аўстрыі!
50. Брацкае прытаненне фініскаму народу! Няхай мацнее і развіваецца дружалюбны, добрасуседскі адносіны паміж народам Саветаў Саюза і Фінляндскай Рэспублікі!
51. Няхай развіваецца і мацнее дружалюбны адносіны паміж савецкім народам і народам Швецыі, Нарвегіі, Даніі, Ісландыі!
52. Брацкае прытаненне японскаму народу, які змагаецца за поўную незалежнасць сваёй краіны, супраць амерыканскіх вайсковых баз! Няхай развіваецца дружалюбны адносіны паміж народам Саветаў Саюза і Японіі!
53. Няхай жыць ленінская міралюбівая знешняя палітыка Саветаў Саюза!
54. Няхай жыць авенная слава перамог даблеснага Савецкага Узброенага Сілы!
55. Савецкія войскі! Дабівайцеся новых поспехаў у баявой і палітычнай падрыхтоўцы, будзьце пільныя і заўсёды гатовыя саірышчы любога агрэсара!
56. Няхай жыць непарушны саюз рабочага класа і калгалснага сялянства нашай краіны!
57. Няхай жыць і мацнее непарушнае адзінства і брацкая дружба народаў СССР!
58. Працоўныя Саветаў Саюза! Усе сілы на стварэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму!
59. Працоўныя Саветаў Саюза! Шырэй размах усенароднага сацыялістычнага спорніцтва! Датырмінова выкананне план шостага года сімгоддзі!
60. Слава калектывам і ударнікам камуністычнай працы, перадавікам і навагарам вытворчасці!
61. Працоўныя Саветаў Саюза! Усямерна ўмацоўвайце сацыялістычную ўласнасць — аснову магутнасці нашай Радзімы і далейшага росту дабрабыту народа!
62. Працоўныя Саветаў Саюза! Змагайцеся за наўхільнае ажыццяўленне прынцыпу будаўніцтва камунізму: хто не працуе, той не есць!
63. Працоўныя Саветаў Саюза! Настойліва павышайце прадукцыйнасць працы! Змагайцеся за павышэнне якасці і зніжэнне сабекошту прадукцыі, за ўсямерную эканамію матэрыяльных рэсурсаў!
64. Работнікі прамысловасці, будаўніцтва і транспарту! Ажыццяўляйце комплексную механізацыю і аўтаматызацыю, сяляе ўкраінацыя ў вытворчасці дасягненні навуцы, тэхнікі і перадавы вопыт! Дабівайцеся больш поўнага выкарыстання вытворчых магутнасцей!
65. Працоўныя Саветаў Саюза! Дабівайцеся эканамнага выдаткавання дзяржаўных сродкаў! Змагайцеся за безгаспадарчасцю, празмернасці і марнатраўствам!
66. Працоўныя прамысловасці, сельскай гаспадаркі, будаўніцтва і транспарту! Змагайцеся за найбольш разумнае і эканамнае выкарыстанне капітальных укладанняў, за паскарэнне ўводу ў дзеянне важнейшых пусковых будоўляў!
67. Працоўныя Саветаў Саюза! Імізацыя народнай гаспадаркі — адна з рашучых умоў стварэння матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму, далажнага павышэння дабрабыту народа. Змагайцеся за паскарэнне развіцця хімічнай прамысловасці!
68. Работнікі хімічнай прамысловасці! Змагайцеся за рэзкае павелічэнне вытворчасці і павышэнне якасці мінеральных угненіяў і хімічных сродкаў аховы раслін і ітарасах далажнага ўздыму сельскай гаспадаркі!
69. Савецкія металургі і гарнікі! Павялічайце здабычу руды, вытворчасць чыгуну, сталі, пракату, труб, калервос і рэдкай металу!
70. Савецкія энергетыкі, будаўнікі і мантанікі электрастанцый і электрасетак! Забеспячайце апераджалны тэмпы развіцця энергетыкі, зніжайце кошт будаўніцтва і эксплуатацыі энергасістэм!
71. Работнікі машынабудавання і прыборабудавання! Настойліва змагайцеся за тэхнічны прагрэс і спецыялізацыю вытворчасці! Хутчэй аснашчайце народную гаспадарку найноўшымі машынамі і прыборамі!

72. Работнікі нафтавай і газавай прамысловасці! Дадзім краіне больш нафты і газу!
73. Савецкія геологі! Хутчэй адкрывайце незлічоныя багатыя нафты нашай Радзімы!
74. Работнікі вугальнай прамысловасці! Павялічайце здабычу вугалю, зніжайце яго сабекошт! Змагайцеся за максімальнае выкарыстанне горнай тэхнікі!
75. Савецкія будаўнікі! Вышэй тэмпы і якасць будаўнічых работ! Будуйце эканамічныя, зручныя і прыгожыя будыні і збудаванні!
76. Работнікі прамысловасці будаўнічых матэрыялаў! Усямерна павялічайце вытворчасць цэменту, новых будаўнічых матэрыялаў і зборных канструкцый!
77. Работнікі лясной, дрэваапрацоўчай і папяровай прамысловасці! Дадзім краіне больш драўніны, мэблі, цэлюлозы і паперы высокай якасці!
78. Работнікі лёгкай і харчовай прамысловасці! Павялічайце вытворчасць, палепшайце асартымент, павышайце якасць тавараў і прадуктаў харчавання!
79. Работнікі рыбнай прамысловасці! Павялічайце ўлоў рыбы, палепшайце якасць і зніжайце сабекошт рыбных прадуктаў!
80. Работнікі савецкага транспарту! Аснашчайце транспарт сучаснымі тэхнічнымі сродкамі! Скарачайце тэрміны дастаўкі грузаў, зніжайце сабекошт перавозак, лепш абслугоўвайце пасажыраў!
81. Работнікі сувязі! Развівайце і ўдасканальвайце сродкі сувязі! Палепшайце абслугованне насельніцтва!
82. Працоўныя сельскай гаспадаркі! Змагайцеся за інтэнсіфікацыю сельскагаспадарчай вытворчасці, за павелічэнне вытворчасці прадукцыі з кожнага гектара зямлі пры наўхільным зніжэнні яе сабекошту!
83. Гоняр і слава працоўным сельскай гаспадаркі, якія паспяхова выканалі планы і сацыялістычны абавязальствам па вытворчасці і продажу дзяржаве прадуктаў земляробства і жывялагадоўлі!
84. Калгалскі і работнікі саўгасаў! Наўхільна ажыццяўляйце ленінскі прыцып матэрыяльнай зацікаўленасці! Дабівайцеся рэнтабельнай работы ўсіх калгасаў і саўгасаў!
85. Калгалскі і работнікі саўгасаў, сельскія механізатары! Настойліва ўкраінацыя дасягненні навуцы і перадавы вопыт! Лепш вучыцеся, добра арыентаваўцеся і беражыце тэхніку!
86. Працоўныя сельскай гаспадаркі! Усямерна развівайце арашаемае земляробства, лепш выкарыстоўвайце магчымасці паліўных зямель для павелічэння вытворчасці сельскагаспадарчых прадуктаў!
87. Работнікі сельскай гаспадаркі! Лепш выкарыстоўвайце арганічны і мінеральныя ўгнаенні для павышэння ўраджайнасці збожжавых, тэхнічных, кармавых і ішых сельскагаспадарчых культур!
88. Калгалскі і работнікі саўгасаў! Развівайце грамадскую жывялагадоўлю, ўмацоўвайце кармавую базу, рацыянальна выкарыстоўвайце кармы! Павялічайце вытворчасць мяса, малака, яек і ішых прадуктаў!
89. Працоўныя цаліны! Павялічайце вытворчасць збожжа, мяса, малака, памнажайце ўклад у агульнанародную справу камуністычнага будаўніцтва!
90. Работнікі гандлю, грамадскага харчавання і камунічна-бытовай гаспадаркі! Змагайцеся за высокую культуру абслугоўвання насельніцтва!
91. Работнікі савецкіх устаноў! Палепшайце арганізатарскую і выхавальную работу ў масах! Выкарыстаўце бюракратызм, чула адносіцеся да патрэб і запатрабаванню працоўных!
92. Работнікі навуцы і вышэйшых навучальных устаноў! Змагайцеся за далейшы росквіт навуцы, за тэхнічны прагрэс! Рыхуйце спецыялістаў, вартых эпохі камунізму! Слава перадавай савецкай навуцы!
93. Слава савецкім вучоным, канструктарам, інжынерам, тэхнікам і рабочым — стваральнікам выдатных касмічных караў!
- Слава даблесным савецкім касманатам!
94. Дзеячы літаратуры і мастацтва! Змагайцеся за партыйнасць і народнасць, высокую ідэйнасць і мастацкае майстэрства твораў! Ярыч адностроўвайце велі і прыгожасць геранічных спраў будаўніцтва камунізму, перамогу ў нашым жыцці новых, камуністычных адносін!
95. Работнікі друку, радыё і тэлебачання, выдавецтваў і культурна-асветных устаноў! Будзьце бязмыслівымі партыі ў барацьбе за перамогу камунізму!
96. Работнікі народнай асветы! Павышайце якасць навучання дзяцей, вхоўвайце іх у духу працавітасці, калектыўнасці, адданасці справе камунізму!
97. Медыцынскія работнікі! Палепшайце абслугованне працоўных! Украінацыя ў практыку найноўшыя дасягненні медыцынскай навуцы!
98. Няхай жыць наша агульнанародная сацыялістычная дзяржава! Няхай развіваецца і мацнее савецкая сацыялістычная дэмакратыя!
99. Няхай жыць савецкія прафсаюзы — школа камунізму!
100. Няхай жыць савецкія жанчыны — актыўныя будаўнікі камуністычнага грамадства!
101. Няхай жыць ленінскі камсамол — верны памочнік і рэзерв Камуністычнай партыі!
102. Юнакі і дзяўчаты! Настойліва вучыцеся працаваць і жыць па-камуністычнаму! Няхай жыць слаўная савецкая моладзь!
103. Пільны і школьнікі! Настойліва авалоўвайце веды, любіце і паважаўце працу! Рыхуйцеся стаць актыўнымі барацьбітамі за справу Леніна, за камунізм!
104. Камуністы і камсамольцы! Будзьце ў авангардзе ўсенароднай барацьбы за пабудову камунізму ў СССР!
105. Слава вялікаму савецкаму народу — даблеснаму будаўніку камунізму, мужнаму барацьбіту за мір і шчасце ўсім людзям на зямлі!
106. Няхай жыць вольны і непарушны аднане партыі і народа!
107. Няхай жыць Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік!
108. Няхай жыць наш родны Савецкі ўрад!
109. Няхай жыць створаная Леніным слаўная Камуністычная партыя Саветаў Саюза!
110. Няхай жыць камунізм, які ўсталявае на зямлі Мір, Працу, Свабоду, Роўнасць, Брацтва і Шчасце ўсіх народаў!

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Саветаў Саюза

НЕПАХІСНАЯ ЛЕНІНСКАЯ ГЕНЕРАЛЬНАЯ ЛІНІЯ КПСС

Савецкі народ сваёй геранічнай працай увасабляе ў жыцці справядлівую міру чалавецтва ад самым справядлівым грамадстве — камунізму. Наш шлях асветлены ідэяй марксізма-ленінізму. Гэты шлях вызначан генеральнай лініяй, калектыўна распрацаванай партыяй на яе XX, XXI і XXII з'ездах, Праграмы КПСС.

Генеральная лінія ленінскай партыі — непахісная аснова паспяховага будаўніцтва камунізму ў нашай краіне. Наўхільна ажыццяўляючы гэтую лінію, партыя, савецкі народ атрымліваюць перамогу ў вырашонай галоўнай эканамічнай задачы — у стварэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму.

Поспехі ў стварэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму неаддзялімы ад той велізарнай работы, якую праводзіць партыя па камуністычнаму выхаванню працоўных. Растучая камуністычная свядомасць савецкіх людзей, іх беззаветная адданасць ідэям марксізма-ленінізму знаходзіць яркае адлюстраванне ў працоўных поспехах савецкага народа, у нарастаючым уздыме сацыялістычнага спорніцтва, у руху за камуністычную працу.

Цяпер, калі краіна ідзе насустрэч 47-й гадавіне Вялікай Кастрычніка, з дня ў дзень нарастае паток радасных вестак аб ўступленні ў строй новых прадпрыемствах, аб асваенні вытворчасці прагрэсіўных відаў прадукцыі, аб слаўных працоўных подзых нашага рабочага класа, калгалснага сялянства, работніцкага саўгасаў, спецыялістаў усіх галіў народнай гаспадаркі. Мільёны савецкіх людзей сваёй творчай працай на заводах, фабрыках, будоўлях, на калгалсах і саўгасных палях, у навуковых інстытутах і лабараторыях, ва ўстановах культуры, асветы і аховы здароўя практычна ажыццяўляюць Праграму КПСС, рухаючы ўперад вялікую справу камуністычнага будаўніцтва, якая стала роднай справай мільянаў, усяго савецкага народа. У гэтым знаходзіць сваё адлюстраванне непарушнае адзінства партыі і народа, згуртаванасць усіх працоўных нашай краіны ў барацьбе за ажыццяўленне ленінскай генеральнай лініі партыі.

Непамерна ўзрастае міжнародны аўтарытэт нашай Радзімы, яе ўплыў на ход сусветных падзей.

Генеральная лінія партыі ў галіне знешняй палітыкі з'яўляецца барацьба за мір і міжнародную бяспеку, ажыццяўлен-

не настаўленага У. І. Леніным прынцыпу мірнага суіснавання дзяржаў з розным сацыяльным ладам.

ЦК КПСС і Савецкі ўрад прымаюць усе меры для ўмацавання абароназдольнасці нашай краіны, для забеспячэння недапыхнасці ў граніцы і бязпекі ўсёй сацыялістычнай садружнасці. Наша партыя лічыць сваім абавязкам рабіць усё неабходнае, каб забяспечыць мірную працу народа, прадухіліць сусветную тэрмаядзерную вайну, весці курс на вырашэнне спрэчкіх міжнародных пытанняў шляхам перагавораў, палепшаць і развіць адносіны з усімі краінамі ў ітарасах міру, развіць міжнароднае супрацоўніцтва ў галіне эканаміі, навуцы і тэхнікі.

Паслядоўна ажыццяўляючы палітыку міру, змагаючыся супраць спроб імперыялістычнай агрэсіі, партыя і ўрад ствараюць найбольш спрыяльныя знешнія ўмовы для камуністычнага будаўніцтва ў нашай краіне і садзейнічаюць паспяховаму барацьбе ўсіх народаў за сацыялізм і нацыянальнае вызваленне. Савецкі Саюз і ў далейшым будзе ўмацоўвае дружба і супрацоўніцтва з малымі суверэннымі дзяржавамі Азіі, Афрыкі, Ланіскай Амерыкі.

Наўхільна заваяваў міжнароднага рэвалюцыйнага руху з'яўляецца сусветная сацыялістычная сістэма, садружнасць раўнапраўных і суверэнных народаў, што ідуць па шляху сацыялізму і камунізму, КПСС і ўвесь савецкі народ лічыць абавязкам развіццё брацкіх адносін з сацыялістычнымі краінамі, шырокае супрацоўніцтва ва ўсіх галінах гаспадарчых, грамадска-палітычнай і культурнага жыцця.

КПСС высока нясе вялікі сцяг інтэрнацыянальнай салідарнасці, і гэтым яна здабывае глыбокую навагу, давер і аўтарытэт сярод камуністаў і шырокіх мас працоўных ва ўсім свеце.

Камуністычная партыя Саветаў Саюза з усёй настойліваасцю змагаецца за ўмацаванне адзінства і згуртаванасці камуністычнага раду на базе прынцыпаў пралетарскага інтэрнацыяналізму, істарычных дакументаў, калектыўна вырабаваных брацкімі партыямі. — Докладцы 1957 года і Заявы 1960 года. Наша партыя, я і радыі, будзе весці актыўную лінію на скліканне міжнароднай рады ўсіх камуністычных партыі для абмеркавання актуальных праблем барацьбы

за мір, дэмакратыю, напыхнальную незалежнасць і сацыялізм, за ўмацаванне адзінства камуністычнага і рабочага руху на непахісных прынцыпах пралетарскага інтэрнацыяналізму. У вернасці марксізму-ленінізму, у ленінскай неспрымірымасці да любых форм апартызму, у адзінстве і брацкім супрацоўніцтве краін сацыялістычнай садружнасці, у згуртаванні сусветнага камуністычнага, рабочага і напыхнальна-вызваленчага руху камуністы, усе савецкія людзі бачаць залог новых перамог на шляху народнаў да перамогі міру, дэмакратыі, напыхнальнай незалежнасці і сацыялізму, да светлага будучага ўсяго чалавецтва — камунізму.

Перамогай нашай краіны ў будаўніцтве новага грамадства, поспехі яе ўнутранай і знешняй палітыкі — вынік геранічнай працы савецкага народа, велізарнай арганізатарскай і выхавальнай дзейнасці Камуністычнай партыі. У кіраўніцтве ленінскай партыі, узброенай рэвалюцыйнай тэорыяй, якая дапамагае веданню законаў грамадскага развіцця, у яе арганізуючай і накіроўваючай дзейнасці савецкія людзі бачаць непасрэдную сілу нашага ладу, залог паспяховага ажыццяўлення планаў пабудовы камунізму. Народ бляжэнна верыць сваёй партыі, яе ленінскаму кіраўніцтву. Партыя глыбока верыць у магучы творчы сілы народа, выражае яго караніны ітарасы і ў служэнні яму бачыць сэнс усёй сваёй дзейнасці.

У перады разгорнутага будаўніцтва камунізму, калі па-гіганту расшыраюцца маштабы ператварэнняў ва ўсіх сферах грамадскай вытворчасці і жыцця, узрастаюць роля і значэнне Камуністычнай партыі, як кіруючай і накіроўваючай сілы савецкага грамадства. Павышэнне адданасці ўсёй яе арганізацыі па паспяховае выкананне задач гаспадарчых і культурнага будаўніцтва, ўмацаванне партыйнага кіраўніцтва на ўсіх участках эканаміі і культуры — аснова поспеху ўсёй нашай вялікай справы.

Савецкіх людзей і нашых шматлікіх сяброў за ружом глыбока раду і натхненне несакупнальна ідэйнай і арганізатарскай згуртаванасцю нашай партыі, яе вернасць марксізму-ленінізму, яе велізарная і шматбаковая дзейнасць, што надае ўсёй рабоце па будаўніцтву камунізму арганізаваны, планамерна, навукова абгрунтаваны характар.

Манапільнае адзінства партыі, яе непахісную вернасць ленінскім заветам з новай сілай прадэманстраваў Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС, які адбыўся 14 кастрычніка.

Аб'ядноўваючы і накіроўваючы творчую актыўнасць мас да аднай вялікай мэты, партыя кіруеца дагладным камандам — жыццёвай марксіска-ленінскай тэорыяй. Яна глыбока аналізуе складаныя працэсы эканамічнага, палітычнага і культурнага жыцця, выпрацоўвае на гэтай аснове правільныя рашэнні. Ленінская партыя — вораг суб'ектыўнасці і са-

мадэку ў камуністычным будаўніцтве. Ёй чужыя пражэктывнасць, скараселія вывады і паспешлівасць, адварны ад рэальнасці рашэнні і дзеянні, выхваленне і пустазвонства, захаленне адміністраваннем, нежаданне лічыцца з тым, што ўжо выпрацавалі навука і практычны вопыт. Будаўніцтва камунізму — справа жылая, творчая, яна не церпіць канцылярскіх метадаў, аднаасобных рашэнняў, ігнаравання практычнага вопыту мас.

Партыя вучыць свае кадры, усіх камуністаў будаваць работу па-ленінску, заўсёды і ва ўсім абіраюцца на народ, высока несці светлую ленінскую веру ў сілы і розум народа.

Жыццё і дзейнасць партыі вызначаецца тымі прынцыпамі і нормама, якія распрацаваны У. І. Леніным, правераны, падцверджаны ў забавачыні гістарычным вопытам многіх дзесяцігоддзў. Калектыўнасць кіраўніцтва — важнейшы з гэтых прынцыпаў, выпрабаваная зброя, найважнейшы палітычны здытак нашай партыі. Ва ўменні арганізаваць і накіраваць намагаючы мас на вырашэнне галоўных задач, у майстэрстве злучаць разам таленты, веды і вопыт мільянаў — сіла і непераможнасць партыйнага кіраўніцтва.

Толькі на аснове ленінскага прынцыпу калектыўнасці кіраўніцтва можна накіроўваць і развіваць растучую творчую ініцыятыву партыі і ўсяго народа. Толькі абіраючыся на гэты прынцып, можна правільна аналізаваць абстаноўку, выярза, аб'ектыўна, боа зааінаства адзначаць дасягнутыя поспехі, бачыць недахопы, свочасова і да канца іх ухільваць.

Наўхільнае захаванне прынцыпу калектыўнасці кіраўніцтва — першая і абавязковая ўмова выканання важнейшага патрабавання, якое У. І. Ленін прад'яўляў да работнікаў партыі: «ПРАЦЯГЛАЙ, УПОРНАЙ, РАЗНАСТАЙНАЙ, УСЕБАЮВАЙ РАБОТАЙ УСІХ МЫСЛЯЧЫХ ПРАДСТАВІТЭЛЯў ДАНАТА КЛАСА ВЫПРАЦОЎВАЦЬ НЕАБХОДНЫЯ ВЕДЫ, НЕАБХОДНЫЯ ВОПЫТ, НЕАБХОДНАЕ — АКРАМІ ВЕДАў І ВОПЫТУ — ПАЛІТЫЧНАЕ ЧУЦ

Даруна дружба існуе паміж калектывамі мастацкай самадзейнасці аўтамабільнага завода, што ў літоўскім горадзе Панявжысе, і Мінскага аўтамабільнага завода. Самадзейныя артысты часта бываюць у гасцях адзін у аднаго, абменьваюцца канцэртамі. Дружба мастацкіх калектываў, іх спаробітва — добра памагае працоўнаму саборніцтву калектываў двух прадпрыемстваў.

Надаўна самадзейныя артысты з Панявжыса павявалі ў гасцях у мінскіх аўтамабільнагаў. Гасці прывезлі ў Мінск вясковую інструментальную капэлу і астрады аркестр, якія паказалі вялікі канцэрт. На гэтым здымку, які зрабіў наш карэспандэнт Ул. Крук, вы бачыце сустрачу самадзейных артыстаў Мінскага аўтамабільнага завода з літоўскімі сабрамі.

БАБРУЙСК — ГОРАД КНІЖНЫ

Кніжнаму гандлю ў Бабруйску не вельмі шанцаваў. У горадзе ўсяго тры магазіны, пры чым два з іх крэху большыя за прамавыя ларкі. І разам з тым статыстыка даводзіць: бабруйчане штогод купляюць на чвэрць мільёна рублёў кніг, трацяюць у Маргліўскай вобласці.

Але ці норма гэта — чвэрць мільёна рублёў у год?

Сем дзён працаваў я ў Бабруйскім цэнтральным кніжным магазіне, стаў за прылаўкам, гутарыў з пакупнікамі, капаў на складзе. Разам з дырэктарам магазіна М. Хазданам, яго намеснікам Ул. Пархімчыкам, разам з прадаўцамі, кнігалюбамі спрабаваў мы разабрацца ў прычынах, якія перашкаджаюць далейшаму росту кнігагандлёвай сеткі, распаўсюджванню кнігі, украаненню ў практыку гандлю перадавога вопыту, народжанага ў самім Бабруйску.

М. МАРЦІНКОўСКИ,
спец. карэспандэнт газеты
«Літаратура і мастацтва»

гэтага неабходна, каб за гандаль па-за межамі магазіна нехта адказаваў, каб гэтай справай штодзённа займаліся. У Магліўе існуе спецыяльны магазін, які абслугоўвае латвінцаў і арганізуе іх работу, а ў Бабруйску няма нават такога аддзела. Латвінкі працуюць, хто як умее. Не даваў, што з планаў яны не спраўляюцца, што добра на сваіх «кропках» не зарымляюцца.

Запушчана работа з грамадскімі распаўсюджвальнікамі, у работніцкіх пазамінагазіннага гандлю — вольна чаму ў кніжнай сетцы горада такія прагаліны.

Падпіска без рэшткаў

Сёння я працую ў аддзеле падпісных выданняў. Магазінныя падпісныя домы ад кніг, а тут — раскоша, у глыбінні не відаць нават другога рада.

— Рэшткі вы трымаеце на складзе? — пытаюся ў Доры Абрамаўна, загадчыцы аддзела. Яна кідае на мяне кароткі позірк з-пад акуляраў.

— У нас, малады чалавек, кнігі не кансервіруюць.

Дора Абрамаўна вядома сваёй добраахвотнасцю, і таму Іронія яе мяне не стрымлівае:

— Павіны ж у вас недзе быць рэшткі падпісных выданняў?

Я добра ведаю, якім цяжарам лягіць гэтыя рэшткі на баланс кніжных магазінаў у іншых гарадах. У Віцебску, Маладзечна, Пінску ваюць падборць поўныя комплекты зборнаў твораў, выдадзеныя пац і нават дзесяць гадоў назад. Магазіны, вядома, не закавалі сабе лішніх экзэмпляраў. Але падпіскі цягнуцца гадамі, гнуткіх форм абслугоўвання пакупнікоў кнігагандлю не выправаў, і вольна катэгорыяныя памеры набывае «натуральны адсеў», кнігі трацяць сваіх адраслаў.

Кропкі і сетка

Немалачаснае словапалучэнне «кнігагандлёвая сетка» мае доволі канкрэтны змест. Напэцка ўявіць сабе сетку, якую ўтвараюць злучаныя паміж сабой «кропкі» кніжнага гандлю. Але вольна мы спрабуем вывясці такую схему на карце Бабруйска, і тое, што паяўліцца ў нас пад алоўкам, сеткай назваць нельга.

Хоць кнігамі ў горадзе, акрамя трох магазінаў, гандлююць у пяці кірках і са стоўкаў у прадуктовых і прамавыя ларкі, ліній схемі абмяноў украіны, дзе знаходзіцца многія буйныя прадпрыемствы.

Куртатая, вельмі куртатая ў Бабруйску сетка кніжнага гандлю!

На справядлівым дакументах, цэнтральны кніжны магазін мае 150 грамадскіх распаўсюджвальніцкіх латарыяў. Гэты вялікі атрад добраахвотнікаў шмат чак мог быць змяніць на кніжны карце горада. Але добраахвотнікі не аб'ядналі, у горадзе няма ніводнага народнага кніжнага магазіна, ніводнага ніяска па продажы латарыяў на грамадскіх асновах, і энтузіязм кнігалюбаў — адзінчак гасне.

ШТАБ ДЗЕЙНІЧАЕ

Згодна пастановы Савета народнай гаспадары БССР, прэзідыума Беларускага рэспубліканскага савета прафсаюзаў, Бюро ЦК ЛКСМБ, пры мастацка-тэхнічнай секцыі тэхнічна-эканамічнага савета СНП БССР створана грамадская арганізацыя спецаб'яднанняў прамавыя аэстэтыкі. У склад яе ўвайшлі мастацкі-канструктары беларускіх прадпрыемстваў, канструктарскіх бюро і праектных арганізацый, архітэктараў, мастакоў-прыкладных, выкладчыкі Беларускага політэхнічнага і тэатральна-мастацкага інстытутаў.

Гэты штаб працуе каля года. Ён разглядае работы мастакоў-канструктараў Мінскага тэатральнага аўтамабільнага завода, а таксама аўтамабільных ліній і іншых прадпрыемстваў. Двойчы збіраліся члены штаба на Мінскім станіон-бульварным заводзе імя Кірава. Прадзюцы гэтага прадпрыемства вядома даўна за межамі рэспублікі.

Але, на жаль, яна не заўсёды вызначае высэйшы статыстычны якасці. Зараз да праевантвання новых станіон на заводзе прычунуты мастакі. Гэта станоўча даюць свае ацэнкі на першай імя рабале. Новая мадэль станіон выгадна вымагача сваёй пластыкай.

Штаб займаецца таксама ўнарааненнем культуры працы на вытворчасці. Разам з Інстытутам навукова-тэхнічнай інфармацыі і мастакамі ён будзе распаўсюджаць праекты і размяшчэнні па ўкрааненню рэацыйнага афарбавання і асветлення вытворчых памішанняў, арганізацыі рабочых месцаў.

3 АДНОЙ ВЫСТАЎКІ

Гэтая выстаўка з'явілася першай у нашай краіне шырокай спецыяльнай, па якой саветскія людзі маглі пазнаёміцца з перадавым замежным вопытам у развіцці адной з самых сучасных галін мастацтва. Яна называлася «Роля мастака-канструктара ў прамысловасці Вялікабрытаніі».

Выстаўка была з густам аформлена, забяспечана падрабязным тлумачальным матэрыялам. У час іх работы ў Інстытуце тэхнічнай аэстэтыкі прайшоў сімпозіум на якім англійскія спецыялісты выступілі з дакладамі і паведамленнямі. Англійскія госці прадэманстравалі некалькі фільмаў, прайшлі сваё вывады і ацэнкі мастацкага канструавання, суправядзілі свае выступленні ілюстрацыйным матэрыялам.

Які жа разглядаюць у Англіі праблемы мастацкага канструавання? Вольна што гаворыць аб гэтым дырэктар саветы па тэхнічнай аэстэтыцы Поль Рэйлі.

«Мастацкае канструаванне — гэта рэацыйнае, уласобнае ў форму. Такою тлумачэнне гата-га паніцца дазваляе адспрачкі аб гусце, стылі і модзе вярнуцца «на зямлю», да ўмоў вытворчасці і на праектыўныя праблемы, і звязаным з функцыянальнасцю і эканаміяй, навуковай арганізацыяй працы, скарчаннем асартыменту, вырабаў і эканаміі сродкаў вытворчасці».

Які жа разглядаюць у Англіі праблемы мастацкага канструавання? Вольна што гаворыць аб гэтым дырэктар саветы па тэхнічнай аэстэтыцы Поль Рэйлі.

«Мастацкае канструаванне — гэта рэацыйнае, уласобнае ў форму. Такою тлумачэнне гата-га паніцца дазваляе адспрачкі аб гусце, стылі і модзе вярнуцца «на зямлю», да ўмоў вытворчасці і на праектыўныя праблемы, і звязаным з функцыянальнасцю і эканаміяй, навуковай арганізацыяй працы, скарчаннем асартыменту, вырабаў і эканаміі сродкаў вытворчасці».

— У калектывы прыйшлі выпускнікі Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута Уладзімір Пестуноў, Анатоль Чарноцкі і Віктар Трацяцкаў. Мы не баімся даваць ім адказныя работы, што яны лёгка ўвайшлі ў старыя спектаклі і атрымалі адказныя ролі ў новых.

Цяпер дададзім ад сябе. Я ніяк не магу перададзіцца з тым, што з-за перабарвання сцэны тэатра жыццё абласнога горада некалькі месяцаў не будзе мець магчымасці глядзець драматычныя пастаноўкі.

У Брэсце няма памяшкання, раўназначнага па ўмовах памяшканню абласнога тэатра. Гэта так. І ўсё-такі ў нашым горадзе можна паказаць спектаклі — у Доме паэзіі, у клубе чыгуначнікаў. Не ўсе, вядома, а «малагаварныя», з невялікай колькасцю дзеючых асоб, тая ж вызначылі варыянт, які паказваўся ў Баранавічах, Пінску, Кобрыве, у сельскіх клубах.

Брэстчане з неадраўнавальнаю цікавасцю сустракаюцца са сваім тэатрам!

В. ЗАВІЗІЕН.

НА СЦЭНУ ІДЗЕ СУЧАСНІК

Парушыўшы дзесяцігадовую традыцыю, Гомельскія абласны рускі драматычны тэатр пачаў свой аднавіццаты сезон у прэм'еры. У дзень яго адкрыцця, 17 кастрычніка, была паказана ініцыяроўка рамана Д. Паўлава «Сумленне», пастаўлена ў мінулым сезоне. Вострая хвалюючая тема, высокая грамадзянская, жыццёва прадэзійныя вобразы, спраўдзілі ацэньваць удачы заваявалі спектаклі ў Гомелі, і ў гэтых гасцях уліваюць заслужаны поспех. Гэтая работа выдзяляе і далейшую разпостуарную «спалітыку» тэатра — і спектаклі, пастаўлены ў час гастроляў, і тая, што рытууюцца цяпер.

— Які гэта спектаклі? — было маё першае пытанне галоўнаму рэжысёру тэатра, заслужанаму дзеячу мастацтва БССР Юрыю Андрэвічу Арцынскіму.

— След за «Сумленнем», — сказаў ён, — у нас пойдзе некалькі прэм'ер. Гэта — народная камедыя Г. Мэдвіна «Укралі консула» ў пастаноўцы рэжысёра Я. Батурына, сучасная сатырычная камедыя А. Салынскага «Хлусня для вузкага кола» ў маёй пастаноўцы і афармленні мастака В. Грышына. У галоўнай ролі гледачы убачаць заслужаную артыстку рэспублікі А. Каменскую. Класічную французскую камедыю Поля Скерона «Жудале, або гаспадар-слуга» паставіў Я. Батурын, музыку да спектакля напісаў кампазітар Я. Глебаў. Між іншым,

спектакль пастаўлен у Савецкім Саюзе ўпершыню. Гэта гатовыя рэчы...
— І, папярэджваючы маё наступнае пытанне, Юры Андрэвіч працягвае:
— Есць у нас яшчэ некалькі новых п'ес, рэпетыцыі якіх пачнуцца ў бліжэйшы час. Мы паставім «Прэс-аташ» ў Толькі — драматычны твор Маклярскага і Рапапорта пра героя-разведчыка Рыхарда Зорге. Паміж герояў, якім судзіна было загінуць неадмыслима, барацьбе сумленных людзей за аднаўленне іх добрага імя прысвечана п'еса В. Раздольскага «Перакрасаваныя допыты», якую мы атрымалі непасрэдна ад самога аўтара.
— Свяскасцю, непрыдуманасцю выпаленых простае з жыцця характараў і падзей зацікавіла нас п'еса аб сучасніках — інжынерах. Яе напісалі не прафесійналыя літаратары, а маладыя інжынеры Нарыўскага металургічнага завода Барніна, Келпакоў і Келічэвіч. Пра нашых сучаснікаў і п'еса Эд. Радзінскага «Яшчэ раз пра кахаччэн».
— І, зааіраючы трохі наперад, скажу, — дадэ Ю. Арцынскі, — мы абавязкова пакажам у гэтым сезоне ініцыяроўку па раманах І. Шамкіна «Сарца на далоні», п'есу амерыканскага драматурга Бэн Хэкта «Сенсацыя не адбылася» аб неспуленнасці перадавы барачыні ў ШША. Да фестывалю п'ес Польскай Народнай Рэспублікі ў нас намячана паставіць «Помсту» Л. Кручоўскага. А для юных гаспалячым мы пад-

У ЮБІЛЕЙНЫМ ГОДЗЕ

цы, сустрачы з гледачамі, дасупны, якія памогуць артыстам устанавіць больш цесны кантакт з тымі, дзеля каго яны працуюць.

— А калі пачынае новы сезон?

— Шчыра кажучы, баюся назваць дату, — заўважае галоўны рэжысёр. — Не магу сказаць, калі мы пакажам першы спектакль на базе.

— А чаму, Павел Іосіфавіч?

— Справа ў тым, што сёлетні год склаўся вельмі неспрыяльна для нашага калектыву. У тэатры нарэшце вырашылі правесці дэмантаж сцэны. Таму, лобач з творчай работай, даводзіцца шмат зяміца арганізацыйнымі, гаспадарчымі пытаннямі. Усё гэта займае шмат часу, не кажучы ўжо пра тое, што рэпетыцыі даводзіцца праводзіць у лабочных памяшканнях.

— Дарчы, — дадэ П. Вінаградцаў, — зраз справы ў будаўніцтве пайшлі значна лепш. Нам шмат у чым дапамоў абом партыі. Тэатральны калектыв, які вярнуўся з адпачынку, пачаў выступаць са спектаклямі на перыферыі. Пяць разоў мы пакажам для працоўных Кобрыве «Фінал». А ўвесь лістапад будзем працаваць у Пінску. І толькі 5 снежня думам сустрацца з брэстчанамі.

— Якія новыя спектаклі пастаўлены тэатрам і што новага убачаць гледачы на яго сцэне ў новым сезоне?

— На гастролях мы падрыхтавалі тры спектаклі: «Паўночную мадонну», «Расудзіце нас, людзі» і «Любі-люблю». З імі пазнаёміліся гледачы Баранавіч, Луцк, Хмяльніцка. Брэстчане будучы глядзець гэтыя пастаноўкі ўпершыню.

— Над чым зараз працуе калектыв тэатра?

— Працуем над класікай «Атэла» Шэкспіра. У галоўнай ролі выступаць заслужаны артыст Літоўскай і Беларускай ССР А. Лоінаў і артыст А. Мікаў. Ролу Дэдзімоні рэжысёра артыста А. Жырцэўска. Заслужаны артыст БССР Г. Волкаў паставіць п'есу «Пігмаліён» Б. Шоу.

— Якія змены ў трупі?

Новы тэатральны сезон для Брэсцкага абласнога драматычнага тэатра імя Ленінскага камсамола Беларускай Рэспублікі. Яго калектывы будзе святкаваць у снежні сваё дзевяцігоддзе. Ужо рытууюцца фотаканспіцы, якія рамакуюць наведвальнікаў аб творчым шляху тэатра.

З гутаркі з галоўным рэжысёрам Брэсцкага тэатра Паўлам Іосіфавічам Вінаградцавым мы ведаем, што ў снежні адбудуцца канферэн-

З'явілася на рынку

«Савецкая Беларусь» № 22

Мінску групы парламенцкай дэлегацыі Яніні.

Далей гледачы пабываюць на свідзе ўраджай у сельгасарцелях «Рассвет», «Прагрэс» і саўгасе «Рудавока», што на Віцебшчыне, з цікавасцю пазнаёміцца з фотавыстаўкай, прысвечанай 20-годдзю Народнай Балгарыі, якая адкрылася надаўна ў Мінску.

Аб нялёгкай, але ганаровай працы пятагонаў раснаваоць кнігадзіў, знятыя на Брэсцкім паўночным Барысава.

З вялікай цікавасцю зробіць гледачы аэкспурсыя па цэхах Мінскага паліграфічнага камбіната, пазнаёміцца з ударніцай камуністычнай працы, вадзіцелем тралейбуса г. Мінска Соф'яй Барысаўнай Мурог.

У залочных кінакадрах, якія прыслалі беларускім кінадакументалістам І. Ільініюна і калегі, гледачы убачаць нацыянальны танец «Садуге» ў выкананні Літоўскага дзяржаўнага народнага ансамбля песні і танца.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

20 кастрычніка 1964 года.

Ельск, памагаў драмгурткам і народным тэатрам у пастаноўцы і афармленні спектакляў. Заслужаны артыст рэспублікі М. Цурбакоў у Палацы культуры завода «Гомсельмаш» памагае паставіць да Дэдзіўрывак з «Крамлёўскіх курантаў» М. Пагодзіна і будзе іграць у ім ролу Ул. І. Леніна. Гэта толькі пачатак. Думам, што ў гэтым сезоне наша дружба і з самадзейнасцю, і з гледачамі яшчэ больш умяшучае. Дарчы, пра ўзвясмаадносінны тэатра з гледачамі. У мінулым сезоне мы правялі некалькі канферэнцый гледачоў, але кожны раз ідзі гэтай ішла ад тэатра. Былі выступленні гледачоў у большасці выкладчыкоў і некалькіх у гэтым сезоне мы вырашылі стварыць у горадзе гурток сяброў тэатра-людзей, якія любяць мастацтва з якімі, мы будзем абмяркоўваць сваю работу і планы, рэйсы, абменьваюцца думкамі.

Юры Андрэвіч, мне здарося, нават узрадаваўся такому паварту размовы і сам прадуючы думку:

— Так, і наша задача ўсмерна памагаць самадзейным артыстам. Мы і ў папярэднім сезоне нікому не адмаўлялі ў такой дапамоцы. Сёе-то ўжо зроблена і цяпер. Летам наш мастак В. Грышына выздадзіў у многіх раёнах вобласці — Савігара, Буда-Кашэўе, Чэчэрск, А. РАЗІН.

РАДКІ З ПІСЬМАЎ

Жыццё гародскага пасёлка Ідэ чэла сустраці калектыв Дзяржаўнага народнага хоры БССР пад кіраваннем Г. Цітова.

Хор выканаў рускія, беларускія і ўкраінскія песні. Асабліва чысла прымаў гледачы харэграфічную сюіту «Партызанская вясня», песню «Як той Зосі дакажыся», «Любімо цябе, мой родны край», «Радасці» і іншыя.

М. КАРЖУЕВ.

Брэсцкі абласны Дом народнай творчасці разам з райпрафсаюзам наладзіў пры вагон-клубе перасонную выстаўку работ народных умельцаў. На выстаўцы экспануюцца больш 50-ці работ на мастацкаму вышыванню, ткацтву, інструкацыі, разьбе на дрэву, выпалванні, жывапісь і графіцы.

Вагон-клуб разам з перасоннай выстаўкай накіраваўся ў рай.

І. ЦАРАНКОУ.

Іван ЧЫГРЫНАУ

На здымку: адзін з экспанатаў выстаўкі — універсальная кухонная машына.

Храманкоў і ларткомаўскі інструктар Кузьма Старавайтаў. Учора, калі яны прыязджалі ў горада, то зярок заходзілі на кватэру да Васіля Антонавіча. Дома на той час была адна жонка. І яны перадалі праз яе, каб Васіль Антонавіч адрозу ж падаваўся за руку і чакі іх там, ля дуба. Але даражня ён блыкаў да самага вечара з рыбакі тораў па снейгах, стага пад дубамі, пазіраючы з-пад рукі — спыліла заходзячае сонца — на другі бераг. Ніхто не прыйшоў. І талы ён убачыў на класцы жанчыну.

ПАВЯДАННЕ

Кладка была клявая — хтосьці паклаў на козлы пераз рэчку дзве тонкія жэркі, і жанчына, босая, ступала па ёй аспярожна, залёка аставаітым для раўнавагі левую руку. Правай яна трымаў, прыскачачы да сабе, зялёны таз, з якім каптурком ляжала памятка блізна. Жанчына не спынялася. Гледзячы пад ногі сабе, яна спыра стэпала на класку алыну нагу, на нейкі момант застыла на месцы, нібы раздумвала, затым узняла лавую руку, як птушка крылом, зяносла над валаю другую нагу, і так паволі набліжалася да берагу. Кладка пад ёй ўгнілася, пагойдваючыся. І кожны раз, як жанчына рабіла наступны крок, зазвалася, што жэркі вольна распусціліся, выслынічы з-пад ног, і талы яна пакаўзнішча.

Васіль Антонавіч разбудзілі галасы: нехта праходзіў па сцяжыні паўз хлёў, дзе спаў ён на сене — на зялых ношках малочнае брыцы, якую гаспадыня ўскінула пад самы вальчак, на сасновыя жэркі, — і засмяяўся на ўсё вуліцу.

Пасля та пачуўся хваравіты кашаль.

Недзе на вёсцы рынуў гармонік і заліхаўскі голас запев:

Мы па вуліцы ідзем,
А сены мажам, вокны б'ём,
Пакажыце бабы дзевкам...

І раптам нібы прарваўся новы працуніца па дзвярах сабакі. І злы, захліпсты брэх падняўся да самага неба.

— Ну ўжо шчы так вачэй? — здзівіўся Васіль Антонавіч і паднёс да вачэй руку. Малая фасфарычная стэжка на галінічкі падбіралася ўжо блыка дзя трох. Васіль Антонавіч паморшчыўся, лаварчыўся на сваім лежка і павярнуўся на спіну, паласунуў пад патыліцу абдыма далоні.

Сабакі пачалі і суняліся. А ноч зноў стала чыстая, як пакавае вучка.

Утары, праз вялічак, выступалі па цёмным небе чыравыя зоркі.

Унізе жаваля снаю доўгую чывачку сонная карова. Пахла сярпазом і шчэлым карываком.

Васіль Антонавіч сплюсціў гарачыя павекі, паляжаў трохі, маючы надзею заснуць, але хутка адчуў, што ўжо не засналася.

На дучы было трымажні і хораша.

— На гэтым паласку Васіль Антонавіч апынуўся неспадзявана. Ён павінен быў начаваць сёння недзе пад яловымі шатамі на раскошы. Але чымушці не прыйшлі клопы — рахункавод Загала, памочнік Паціопіскага ляснічага Аўдзей

КАМПАЗІТАРЫ СЛУХАЮЦЬ ПАЭТАЎ

Вечар беларускай паэзіі. Колькі такіх вечароў з удзелам паэтаў адбылося за апошні час у нашай рэспубліцы! Але гэты быў не зусім звычайны і непадобны на папярэдні. Слухачыні майстэраў паэтычнага слова на гэты раз сталі кампазітары.

Па запрашэнню праўдлівага саюза на чарговым музычным сараду завіталі Максім Трынін і Адам Гусак, каб у пэўнай сярэдняй абстаноўцы пазнаёміць прысутных са сваімі паэтычнымі творами. Гледзячы з якіх напісаных зусім надаўна і, вядома, сёй-той з кампазітараў, слухачыні вершы, ужо прыкідваў, як пакласці іх на музыку, выка-

рыстаць для будучых песень, хораў, рамансаў

Карыснасць такіх творчых спатканняў вядома. Пра гэта якая гварылі на музычнай сарадзе Р. Шырма, Я. Глебаў, В. Сізіо, Г. Вагнер, Д. Камінскі, Г. Цітовіч і іншыя. Уносіліся прапановы рагуляра паводзіць сустрачы паэтаў з кампазітарамі ў сапраўдных розных формах: адзін раз проста паслухаць добрыя вершы ў выкананні саміх аўтараў (як гэта было на мінулай сарадзе), а другі раз, магчыма, наладзіць канцэрт беларускай песні з удзелам артыстаў. Усё гэта толькі паспрых дзюжым паміж прадстаўніцтвамі дзюж творчых арганізацый рэспублікі.

Калі ж паэты і кампазітары саюзна аднадушна аддадзілі свае галасы за тэму, якая была ў нас у гэтым годзе, — у нас і няма наму займацца індывідуальнымі заказамі.

На жаль, у практыку Бабруйскага магазіна драмна Украінаюцца і іншыя важныя віды ўліку і

Сказачы шыра, — прызнаецца загадчыца аддзела, — у нас і няма наму займацца індывідуальнымі заказамі.

На жаль, у практыку Бабруйскага магазіна драмна Украінаюцца і іншыя важныя віды ўліку і

[Заканчэнне на 4-й стар.]

Сваіх... сяброў-тварышаў. Збіраліся сюды разам. А вольна, і сонца салзіцца, а іх няма. Пэўна, ужо і не будзе...
— Можна і не будзе.
— Дык і я думам — позна. Цяпер стаю вось, як той, што паміж трох дарог, а па якой ісці, каб бліжэй да вёскі, то і не ведаю.
— Здаецца, па гэтай бліжэй, — паказала жанчына на снейжку, якая вяла ад класкі і гублялася ў аспірку.
— Што ж, — прытворна ўдзіхнуў Васіль Антонавіч, — раз па гэтай...
Жанчына нагнулася, пахлапапа таз, затым рашуча ступіла на снейжку і, не азіраючыся, пайшла ўздоўж на плячо сваю торбу і Васіль Антонавіч. Неўзабаве ён дагнаў жанчыну, збочуў трохі і пакроўчы амаль поплеч, падмінаючы гумавімі ботамі тавра.
Вёска была недалёка. Але па дарозе яны разгаварыліся і прыйшлі туды, калі непамяра выгаслі шні і запозненныя вароны, часта-часта маючы крыламі, спыніліся некуды да сваіх гістаў; на другім канцы вёскі ўжо рыкалі ў сетку каровы, і густы пыл, як першы, саламіны, дым на пахара, вёсёў над хатамі.
Вёска была невялікая — адна кароткая вуліца. Па яе бакі яе, пад вокнамі хат, стаялі нізкія, падобныя на вялікія шары, вербы.
— А вольна і мая хата, — спынілася жанчына ля самае крайняе хаты, адрозу ж на пачатку вуліцы, і папыталася: — У вас ж хоць знаёмых то ёсць тут?
Васіль Антонавіч разбёў рукамі, пажартаваў:
— Буду яшчэ шчыкаць. Пачну вось ад першых варот.
— Талы казачыце. А то вярот у мяне няма, дык падзе па пачну, як будзе і ступацца.
Была яна ўся нейкая свойска і не па-выскавому збыходліва.

АДРАС ПАЭЗІІ

Выход у свет выбраных вершаў паэта мне ўвесьляе сапраўдным святлом як для паэта, так і для чытача. І, можа быць, перш за ўсё для чытача: як на далоні, убачыць ён цяпер паэта ў яго росце, у яго вучы. Што гэта так, пераконанасна разгартуюшы аднатоміку Анастасію Вялюгіна «Адрас любі». Чалавек і час — так можна вызначыць асноўны матыў паэзіі Вялюгіна. Для лірычнага героя паэта сёння час — гэта, бадай, перш за ўсё гадзі, якія ім ужо вычарпаны, адзінадушна малодцы, якую народная песня заўсёды параўноўвала з вясной, гадзі чалавеча, які праз спелую сталасць свайго лета ўваходзіць у не менш спелую, умудроўную жыццёвым вопытам вясень. Такі «вечны календар» кожны з жыццёвых перагортвае, як перагортвалі яго нашыя дзедкі прапашуры, як будуць перагортваць далейшыя нашчадкі. Аляванне гэтага календара — адна з «вечных» тэм паэзіі, і вершы А. Вялюгіна, асабліва яго «Лісты з верасня» — адметны ўклад у яго распрацоўку.

Алег ЛОЙКА

Там, дзе ў дузе з любой мед пілі чымлівы, закусілі губы да крывы каліны.

Традыцыйна-песенны вобраз чыраванай каліны ўбачыў паэт у незвычайным ракурсе. Нездарма каліна, губы да крывы закусіла: вясень — не вясня... І разам з тым верш «Летнік», радкі з якога мы толькі што прыводзілі, — не толькі аб мінулай у жыцці чалавеча вясновай пары. «Колькі песень спета і недаспяваная», — прызначае паэт. «На жыцці мы глядзім вачамі свайго малодці», — гаворыць паэт у другім вершы. І гэта вельмі змянальна: паэзія для яго — урачэскасць неаўторнага віравання фарбаў вясны, пачуццёвая малодці: прапашушы праз гадзі, ён не расстраіў аўтыстычнага святаўспрымання, якое дала яму ягоная малодць, і таму яго паэзія такая маладая, рамантычна-ўзвешлая, і таму яго як чалавек не палюае дрымотная сібізна скропу. Але ён глядзіць на свет не вачамі малодці наогул, а вачамі малодці, што пачыналася ў Сянію — у адным з малючых куткоў Вяшчэбыны — з пняржэкага маленства, з рамантычных камасольскіх трыццацігадовых, пачыналася, зваляўшыся пасля іналегіі шляхі Вялікай Айчыннай вайны і пасляваеннага часу. Вачыма гэтай малодці і глядзіць паэт на свет у вершах «Пісьмо чэснопіку «Барозка», «Палац пняржэ», «На пачатку мая», «Партызанскі лес», «Сумна пахне паляны», «Чытаючы іх, пачынаеш разумець, які абавязальны сэнс укладваў аўтар у радкі, калі пісаў пра недаспяваную песню: колькі і абарвала вайна, колькі іх стлумілі «памялы на зарослых гарбатых руінах». У гэтых вершах час — гэта ўжо не вясня, летэ, вясень жыцця чалавеча, гэта, ласпун самай гісторыі. Вершы, напісаныя ў дні Вялікай Айчыннай вайны, уключыў паэт у раздзел «Лісты з агню». Яны, асабліва такія, як «Абалада аб уральскім талку», «Бажыцкі», «Сустрача і асабліва «Кісяля майго і смерці пераправы», — жывое сведчанне той суровай пары, хлапучая старонка нашай паэтычнай дэталісты аб вайне. Пасляваенныя вершы паэта сабралі ў асобны ў двух раздзелах — у «Лістах з трымастоўнай пшышні» і «Лістах злад яравых зарніц». Сярод лепшых тут — ужо названы «Палац пняржэ», «Сумна пахне паляны», а таксама «Пра атам», «Таварыш Казлоў у

Нью-Йорку», «Ціха супыніліся аблоткі», «Дождж», «Лаводка», «Лета», «Гарыць зямля...» Амаль усе яны напісаны з добрым майстарствам, перапісаны свежымі дэталімі. Як не запомніць, напрыклад, радкоў з верша «Поч у Белаежы»:

Па-рэшымаму мурчыць чайнік... Гэта месяц ці зубрыны роўт... Лудка папрыжаны гушчарнік кінуў шні на мурог.

Але, бадай, толькі дэталі і запамінаеца большасць вершаў паэта другой паловы 40-х—пачатку 50-х гадоў. Большасць з іх — па-майстарску зрубленыя, размаляваныя хатм, але ў якіх ніхто не жыў, у вокнах якіх не убачыш жывога чалавечкага твару і ад сцен якіх не павее жыллом, сардэчнай цеплыней. Хто ён, той чалавек, што апісвае ўраджаі, малючы, публікуе райком, зоры новага свету? Чытаючы вершы пра ўсё гэта, дарэмна шукаць адказу на гэтыя пытанні. Усе яны ад нейкага чалавеча ўвогуле і аб такіх жа, не звязаных з пэўнай асобай, пачуццях.

Гадзі актыўна і найбольш творчых здабыткаў паэта стала другая палова 50-х—пачатак 60-х гадоў. І зусім не выпадкова. У той агуднявай атмасферы грамадскага жыцця, якая ўсталявалася пасля XX з'езда партыі, усё савецкае лірыка зірнула на наваколны свет як-бы новымі вачамі, душэўны вопыт кожнага чалавеча стаў не асновы, шырока мецца заняла ў ёй уласна лірычная плынь, якая пачала зноў набірацца сардэчнай цеплыні, глыбокачалавечай, сапраўднай чыраванай змяняльнасці шмат у чым разгубленай за гадзі культу. Якім у гэты час і раскрыўся неспадзяна і цікава ўнутраны свет А. Вялюгіна, прыйшоў у яго паэзію пачалавечаму цэлае слова любі да роліна крою, да чалавеча, любі крыў суровай, стрыманай, па-жыццёваму скупаватай у сваім вымудленні (такі ўжо характар паэта), але іменна любі жывога, канкрэтнага чалавеча, які жыў амаль у кожным вершы паэта.

Аб гэтым гаворыць, дарэчы, і сама назва зборніка. Адрас любі — васьмі гадоўны адрас паэзіі! Што ні паэтычна — выскароднае, герачінае, маральна-чыстае — паэтычна з любоўю да людзей. Няма паэзіі без любі да чалавеча, адрас паэзіі — чалавек, Радзіма. І хоць не ва ўсіх раздзелах выбранага знаходзім мы правільнае жыццё пачуццёва, найважнейшым застаецца тое, што халодны жывацкі боль паэта не спакушае. У адным са сваіх найбольшых вершаў — «Прызнанне ў любі» — паэт раскрывае ўсё глыбіню сваіх пачуццяў да Радзімы; напаяючы імі сваю паэзію ён дэклірае ё з сучаснікамі... «Лісты з верасня» — найбольш спелы і найбольш змястоўны раздзел у

кнізе. Гэта, кажучы словамі самога паэта, той узятка верасоў, які «слыць найлепшым у пчалы». Шырока і глыбока раскрываецца ў ім любоў паэта, яго чалавечыя клопаты. Наша жыццё з яго стваральнай працай і барацьбой за мір ва ўсім свеце, з нашай любоўю да роднай прыроды і гордай радасцю за поспехі сямі і савецкіх камсанаўтаў, песня пра будні цалінінікаў і трывога за востраў Свабоды, — усё гэта арганічна ўвайшло ў іх і сведчыць аб багатым духоўным свеце паэта.

Паказчыкам сталасці паэтычнага майстарства, мабыць, і трэба лічыць арганічнасць вымудлення шматграннасці духоўнага жыцця. Свет у яго падзеях, асабліва ў такіх вершах А. Вялюгіна, як «У мяне на Урале маці жыве», «У песню ціха прасіцца...», «Трывога», — гэта не нешта знешняе, сілком прыцягнутае паэтам. Нас хвалюе, напрыклад, у вершы «У мяне на Урале маці жыве» ўспамін паэта пра эвакуацыю пра параненую маці, вынесеную лірычным героем з-пад бамбёжкі, і мы разумеем яго трывогу за яе, якая жыве цяпер на Урале, там, куды, імкнучыся абганца першамайскую паштоўку сына, драпежна іраваўшы шпіёнскі паўрсца «хлопкі У-2». І гэтак жа арганічна ў верш аб яснай рэчы Расіі, якую паэт захапляецца, уцяпляецца ўспамін аб пракрайтай граніцы, якая «жывамі», і абрылава сцяжыню ў адзіна непасрэднае царства прыгажосці прыроды.

Мабыць, тут трэба адзначыць, што ў ранейшых вершах паэта можна былі даволі часта сустраць неабавязковае, выпадковае збліжэнне розных п'янаў. Так, напрыклад, у вершы пра Дамілію Бухірэў. У ім радкі пра героя нацыянальна-вызваленчай барацьбы Алжыра і радкі пра квецень сады былі кожныя самі па сабе. Імкнучыся да завострана латычнай актуальнасці, паэт, мабыць, неўпрыкмет для сабе, парушаў першы прычыт мастацкай — адзінаства твора. І гэта добра, што, рыхтуючы выбранае, паэт сам адчуў ступенчасць гэтага спалучэння. У перапрацаваным варыянце верш набыў сапраўднае мастацкае завершанасць.

Мне цяжка пракаментаваць усё ўдальна творы, што ўвайшлі ў раздзел «Лісты з верасня». Некаторыя з іх хочацца проста назваць: «Спелы бор», «Бязроўнік», «А ў індэлю», «Надзеля». Лепшыя традыцыйна нашай рамантычна-ўзвешлай, песенна-эпонакай лірыкі, звязаны з паэзіяй Янкі Купалы, Ул. Дубоўкі, Язэпа Пушчы, развіваючы яны арганічна і вельмі ярка.

Рознага часу вершм сабраны паэтам у яго аднатоміку. Адна з іх ужо з поспехам вытрымалі выпрабаванне часам. Іншыя, хочацца верыць, вытрымаюць гэтае выпрабаванне, бо ніколі ж яшчэ не старэла паэзія малодці, паэзія любі да чалавеча.

НАДРУКАВАНА У «НЕМАНЕ»

Эх, дарога лета, шкі крок тумана... Колькі песень спета і недаспяваная!

А. Вялюгіна. «Адрас любі». Выбраныя выдвецтва «Беларусь», Мінск, 1964 г.

Наша — рэспубліка наведваў гошці з Юраславі — выкладчык рускай мовы ўніверсітэта ў Любянах, перакладчык творчай савецкай літаратуры на славянскую мову Янз Зор. У Мінску славісцкай аса наведваў Саюз пісьменнікаў БССР, дзе абдысла сцэнка аб маладзеванай кантактаў паміж беларускім і славянскім літаратурам. Янз Зор пазнаміў беларускіх пісьменнікаў з творчасцю сучасных паэтаў і працаваў сабей рэспублікі. Нашы таварышы, і сваю чаргу, расказалі маладзеваную аса аб творчасці лепшых беларускіх пісьменнікаў. Янз Зор наведваў таксама Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт. На здымку — Я. Зор.

МАЛОДШЫ БРАТ КАРЧАГІНА

Пра гэтага чалавек пісалі і самога Уладзіміра Яўгенавіча і гісторыю яго жыцця і подзвігу. Такое ўжо ўздзеянне непасрэднага чалавечай спаведзі. Шнаснаціцагадоў падлетка, які добраахвотна пайшоў, ды не — не пайшоў, а ўспраціўся, прарваўся, на фронт... Паранены, зніслены салдат вясеннаціцагадоў з апошніх сіл, сцяўшы зубы ад болю, згружае цяжкія ваенныя грузы... Інавалід — дваццацігадоў — прыз суровы выпрабаванні зноў прыродзіць да людзей, да жыцця, займае сваё месца ў страі... Не будзем вызначаць ступень падабенства подзвігу Паўкі Карчагіна і Уладзіміра Міга. Баспрэчна адно — радство іх. Яны аднаго кораня, аднаго паходжання. Новае яркае сведчанне карчагінскай стойкасці і мужнасці савецкага чалавеча — васьм у чым каштоўнасць дзёнікевых запісаў Уладзіміра Міга. Няма патрэбы перакладаць

змест запісак. Іх трэба прычытаць. І вельмі шкада, што апошнія запісы пададзены ў публікацыі часопіса беглай скоргаворкай. Думамца і хачецца б бачыць і іх падрыцанымі гатак же ўдумліва і беражліва, які і запісы ваенных і першых пасляваенных гадоў, якія чытаюцца з неспаўнянай увагай. Хочацца тут увагуле адзначыць добрую справу, якую робіць часопіс «Неман». Бадай, ён адзіны сярод нашых «тоўстыч» часопісаў ааае неспаўняную ўвагу пошукам і публікацыі матэрыялаў мемуарнага жанру. Мусяць таму яго раздзел «Зніслы, успаміны, докуменці» часта радуе чытача сапраўднымі ўдачамі. Аб гэтым сведчыць і публікаваны дзёнікевыя запісы Уладзіміра Міга. Іх, дарэчы, хачецца б, пры пэўнай дэрацючы і дапаўненні, бачыць выдзёнічаны асобнай кнігай. Вызваўнае значэнне гэтай кнігі баспрэчнае. Б. ФІРШЭЙН.

У хаце Васіль Антонавіч чамусці доўга не мог разгаварыцца. Засаромеся раптам. І можа нават таму, што ў хаце, акрамя іх, нікога не аказалася. Добра жыць, што гаспадыня неўзабаве выйшла і на падворку пачала налягаць (ад сцяў да халава) тонкую, як шпагат, вярочку — разнашала памятку біблію. Васіль Антонавіч сеў на табурэтку, агледзеўся. У хаце было чыста і ўтульна — да ўсяго дайшлі жаночыя рукі: сцены аблечены расквачанымі шпалерамі, на вокнах белыя фіранкі, нават дзверы занавешаны паркалёвай шырмай. Ад пецы да сцяны была зроблена тонкая перагародка, якая падзяляла невялікую хату на дзве амаль роўныя палавіны. Ложка, відэль, быў на той бок, за перагародкай, а тут, ля стала, стаялі яшчэ дзве табурэты ды ўслон з шыракалістай пальмай, прыстаўлены да сцяны, што выходзіла вокнамі на вуліцу. Падлога была чыста вымыта, у парозе жаўце, акуратныя расзеланы, аер, ад якога ў хаце стаяў прыемны лугавы пах. На сцяне, як і ў кожнай вясковай хаце, вясела зашліхналая рамка з фотакарткі. На адной Васіль Антонавіч пазнаў сваю імператрыцу гаспадыню. Мусяць, яна здымалася, калі была яшчэ зусім малая: талы ў яе не было кос, а прычоску яна насіла гардаскую — каротка падрэзаная кругом валасы, дзве густыя пасмы, хавачыя лоб, даставалі да самых бровей. На другой фотакартцы, паклаўшы правую руку на край стала, сядзеў малоды чалавек у вайсковым. Быў ён рамшы і яшчэ невяліка фотакарткі, але часцей за ўсё адной пары — малодца прыніхнуў адно да аднаго голавамі, і ў яе на каленях гадавалі хлопчык з вялікімі лугавымі вочкамі. Васіль Антонавіч дастаў папярсы, наважыўся быць закурчы, але перадумал. Гаспадыня тым часам управілася ў дзверы, увайшла ў хату. — Ну, як вы тут, нібыс засумавалі? — Што вы! Нахадзіўся за дзень, адпачываю васьм. — Дык талм пасядзіце яшчэ, падаю карову, павячэраеце. — Дзякуй, нашошта турбавацца? Я і так ужо нарабіў вай клопату. — А-а-а, які тут клопат! — Жанчына дастала вілік з залепка, адчыніла засланку, спрытна выпягнула з-за чаласціку вялікі чыгун, падхлпіла яго анучай і бордзёнка

панелька ў сены. Было чуваць, як яна там доўга ласкала вібрам, пасля зноў вярнулася ў хату, але ненадоўга — узлаа штосці на кухонным століку і выйшла. А неўзабаве яе голас пачуўся ўжо з вуліцы. Гэты голас увесь час нечым трывожы Васіль Антонавіча. Пад вокнамі раптам затупала кашытаты карова, пранесла па падворку свае азіпцізаны на хатца рогі і пацягнулася праз п'ял па зялёны бульбончы, які яшчэ не пачаў адраўці. Васіль Антонавіч больш не сідзелаў ў хаце. Ён узяў на якакую залепку, патрос каробок і выйшаў на ганек. Сонца ўжо закіналася за лес, і цыпер там, дзе яго дагарала наляўна, нібы застыла куджуха чарада палозчаных аблачын. Па вясці стаяў прыглыжаны гоман. На таўчызнай бярэзе, што ўзвышалася трохі вольдаль ад вясковых двароў, клекаталі, сточы на шырокім гнязды, бусы. Васіль Антонавіч сымшоў з ганка, падаўся на вуліцу. Стаў там, закурчы, са смакам вымхнуў густы папярсы дым. Калі перад гэтым ён ішоў за жанчынай у хату, то неяк няват не паспёў добра агледзецца. І цыпер ён бачыў усе нібы напана — і пачырвела ад дажджыку, пацярпелую хату, што ўрасла амаль па самыя вочкі ў зяжк, і хлэй, на якім папаравалася саломяная стрыха, і лусты, без аднае трысцукі п'ялраск, пасрэд якога чамусці быў укапаны невялікі слупок. Паміж хатай і хаявом стаяў плот, складаны з сукватых мавакаў, а на ім, бліжэй да хаты, ляжаў пасохлы хмыз. І вельмі непдабна было ўсё гэта на тую дагледжанасць, якую пачынаў ён там, у хаце. Якім настураць тако месца, дзе стаяў Васіль Антонавіч, вліўну перайшла высокая мажняя жанчына, акіяла яго з ног да галавы сваімі прагімамі да навін вачамі і, шырока стаўлючы ногі, абутыя ў нейкія абразні, пашывавала на ганак, але заўважыла гаспадыню, якая нечага корпалася ў гародчыку, на градах, гукнула: — Сонька! Што гэта бачу я? Ці не твой та прышоў? — Мой ды не той, — вясела авалася гаспадыня. — Гэты гэта. — А-а-а, — бышам расчаравана сказала жанчына. — А я думала... Талы ладна, я гэта па дзеду к табе. Кропу ты абдыслася. Дык нарваць прышла. У мяне ж сёлета няма. Узышло каліў колкы, на венік нават не хопіць. А тут туркі вы-

брала, паставіць трэба. Ужо і цэбрык выпарыла. Можна да цёмнага жыч намачыць паспее. — Дык хадзі, тут яго — заваліся, бярэ колкы хопач. — Жанчына пералезла праз плот і пасунулася па мяжы. Спынілася пасрэд град, зноў пачала гоманку. Але Васіль Антонавіч ужо не чуў, аб чым яна. Ён стаяў пад вокнамі, як непрыкаяны, і раптам засумавал. Яму зробілася някывата, падумалася, што дарэмна пашпыў сюды, перабываў у гэтым вое і ў каго інаша, няват мог дакачацца рашыцца к леву пад тымі дубамі, куды рана ці позна Аўдэй Урхадзіюў мусць прывесці Загалу і Старавойта. Цыпер Васіль Антонавіч ужо гатовы быў забраць з хаты сваю торбу і неяк развітацца з гаспадыняй, але замінала незарэчаная далікатнасць. Нарэшце гаспадыня выправаліла сваю гаварку суседку, падала, не заганычы ў хлэй, карову і пакілала гося ў хату. Васіль Антонавіч зноў пераступіў парог, але гэты раз ужо нясмела, мільчычы, — яго ўсё не пакідала прыкрае адчуванне някыватасці, якое алававала неспаўняна на яго длушу. Улетку звычайна на вуліцы доўга трымаюцца шрыня прымеці — сонца схавалася, нават рожавасць непрыкметна расплывалася па небе, нібы далей і яна, а на зямлі ажко колкы часу будзе, як у ляхурны дзень. І ў хаце талм, не хутка цямае. Гаспадыня ўжо завалася каля стала — пакіла сярня які, гуркі, халадзаваная, проста з грады, паставіла галавы з малюком і граеную шклянку, пасля схадзіла за перагародку, прынесла адтуль краны рунік. — Зарав вы і перакучыце, — сказала яна. — А то прывесці прывала, а накарміць гося не спышаюся. — Вы дарэмна. У мяне тут, у маёй торбе, таксама ёсць... — А дзе ж гэта вы чулі, каб у гасях ды сваім абыходзіцца? — Які я гося? Так, напарасіўся... — А як жа — самы сапраўдны гося? А то я тут адна ды адна. — Сядзіце і вы. Ці ж я адзіна... — А васьм запала ляпы і сяду. Сяду абавязкова. Ды вы не чакайце мяне. Я зарав. Нам гэта яшчэ не правалі электрычнасць. У суседніх

Малюнк мастака А. Дзімарына да кнігі Я. Брыля «Птушкі і гнёзды», якая выходзіць у дзяржаўным выдвецтва «Беларусь».

МАСТАКІ РАСКАЗВАЮЦЬ ПРА МІНСК

Паэма — так можна назваць гворы мінскіх жываці с і а ў, скульпта р а ў, графікаў пра родны горад. Мастакі здолелі адностраваць у сваіх работах непаўторнае аблічча Мінска. Яны расказалі пра яго мінулы і сённяшні дзень, пра Мінск дарэвалюцыйны і Мінск першых п'яцігадоў, пра падзеі Вялікага Кастрычніка і Вялікай Айчыннай вайны, пра дні, якія горад залечваў раны, нанесеныя фашысцкімі захопнікамі, пра сённяшні новабудзіні, пра мінулае, яны працай сваёй зробілі яго адным з прыгажосці горадоў Еўропы. Пра тое, які мастакі бачаць і ўспрымаюць жыццё Мінска і мінчан, дае далей аскаравае ўважэнне вышчупаны сёлета выдвецтвам «Беларусь» альбом «Мінск у творчасці мастакоў» (рэдактар Т. Сабалеўка). Яго склаў П. Карчэўскі і Л. Элентух. Мастацка-тэхнічнае рэдагаванне і афармленне ажыццёўлена В. Харэўскім. У альбоме — каля ста рэпрадукцый твораў больш чым сарака аўтараў. Рэпрадукцыяны папярэднічае ўступны нарыс. Адразкі ад адначасна высокую падграфічную культуру выданья, аформленага ланкічна, з густам. Чытаць мае магчымасць параўнаць аблічча горада, адлюстраванае ў работах М. Дучына, А. Марыкса, В. Маліна, А. Тычыны, а Мінскм сённяшняга дна, такім, якім яго убачылі і адлюстравалі М. Данчык, С. Раманаў, І. Давыдовіч, Ул. Стальманшонак, П. Гаўрыленка, П. Дурчына, А. Кашчуравіч, Ю. Тышквіч, Л. Лейтман, В. Ждан і многія іншыя. З вялікай павагай разглядаем работы старых нашых мастакоў А. Марыкса, А. Тычыны, М. Дучына. Яны чынавя не толькі з пункту гледжання выканання. Гэта цікавыя дакументальны матэрыялы пра мінулае. Як вядома, многае са створанага мастакамі загінула ў час фашысцкай акупацыі. І ўсё ж трэба сказаць, што работ аб даваеннай сталіцы змешчана ў альбоме значна менш, чым пабачылі мы на рэспрэспэтыўнай выстаўцы твораў мінскіх мастакоў аб родным горадзе, якая ўлетку экспанавалася ў Мінскім салон-магазіне. Падзеі Вялікага Кастрычніка ў Мінску ажываюць у змешчаных у альбоме творах Н. Воранава, В. Савіцкага, Х. Лупшыца і іншых. Неспаўняны дні Вялікай Айчыннай вайны і вызвалення Мінска ад фашысцкіх захопнікаў адлюстраваны Я. Заіпаўнам, В. Волкавым, Ул. Суварэвхам, П. Крохалевым, А. Шыбонькавым. Больш за ўсё работ у альбоме аб новым Мінску, аб яго сённяшнім абліччы і аб сённяшніх жыхарах. Лета-

вёска ёсць, а нам чамусці не праводзяць. Ды вы не сароміцеся, сядзіце бліжэй. Ну, а нашоцт выпіць, то прабачыце. Чаго няма — таго няма. Галарык не забясаюся. Праўда, што я кажу. Была адна пляшка, ад самае змы стала, дык пам'ягаў мне тут нялаўна чалавек, паставіла яму. Трэба ж аддзячыць. — Выпіць і ў маёй торбе знойдзеца, — сказаў Васіль Антонавіч. — Дзеля рыбалкі нашую вясю. Збыраўся ж з хлопцамі... Мы ўжо адночы на вашай рэчы былі. А сёння штосці раздаліся рыбалка. Далаўляліся адразу пасія абедаў сустрацца, але не ланкаўся. Можна і дарэмна. Што калі яны зарав там? — Ды як ж яныч рыбалка! — пачала дусіцца сьваіш жанчына. — Цыпер да самага дасцява рыва будзе сабе. Заўтра ўжо... Васіль Антонавіч разважыў торбу, дастаў бутэльку. — У вас знойдзеца яшчэ адна шклянка? — Вы гэта мяне? — здзіслася жанчына. — А-я-я, не варты, я ўжо забылася, калі брала ў рот яе. Але падумайшы, паставіла на стол і другую шклянку. Толькі сама піць не стала — ааю прыгубіла. — Лямпа гарэла, мігала зрэдку і на сценах у хаце држыла сполыхі. Васіль Антонавіч еў — не спыняўся, бышам смакаваў усё, што было выстаўлена на стол. Праз колкы хвілін спытаў: — Вось гэтак адна і жыліяе? — Так і жыў. Праўда, наляўна засталася адна. Дачка ў мяне, замужам... ўжо. Маладзёнка, і дваццаці няма, але ж не дасці рады. Кожу, у іх — любо-о-о! Вунь яны! — яна паказала на фотакартку. — І сынку ўжо, уночак. Але як пабарліся, то пахалі. А ў мяне тут ні роду, ні агарову. Яна сунула густыя чорныя бровы і, аблакаціўшыся на стол, падпёрла далоняй шчакі: дзве дужкі-маршчыны, якія прытуліліся ў яе ля самага кучока рота, разгладзіліся, нават непрыкметна стала. — Мы ж не туташнія, — сказала яна. — Жылі некалі ў горадзе, ды ў вялікім горадзе. Муж у мяне вясны быў. Толькі вяселе гуралі зной, а ўлетку... вайна. А мяне жыч хадзіць аж чатыры месяцы. Нюрку мы талы чакалі. Ну, не Нюрку, проста дзіця. Сашка мой на сына спадзяваў-

ся. Узяў сабе ў голы? — сын ды сын, а я смяюся, кажу — не, дачка будзе, мяне ўжо і баяка, суседка наша, напарочыца — какай дачку. Смяляся, жартавалі, а тут — бах!.. Пачалося тако, што і пасюль не апомніцца. Ну, мой схапіў свой чамадан, заўсёды трымаў пад локкам гатовы чамадан, дык схапіў ды ў часе, нават напарачыца не паспелі па-людску. Думалася ж не надоўга. А яно як пайшло, то пагнала... аж на цяле жыццё. І яспрына заставалася дома, пестя чую — немен пахадзіць ужо. Суседзі пачалі абзрыцца, ідуць, едць. Сабрала і ў свой вузельчык. Многа яе паніснец, дзе там... Прыбілася да нейкага абову і падалася ў бажыню... Ды што гэта я ўсё баяюся вас? — спаканілася жанчына. — Вы ешце, закусвайце. — Нічога, нічога, вы гаварыце... Яна здзіслася, прыжмырнула вочы, бышчам ратавалася ад сятля. — Як успомніць, то і цыпер хочацца плакаць, але слёз ўжо няма. Далося ў знакі тое бажыства. Чаго толькі не было. Навіпрелася. Адзіна час я ўжо думала — ну, прападу. Але ў Барысаве раптам сустраў мяне знаёмы чалавек, а яны з мужам маім служылі разам. Пытаюся, ці бачыў вы майго? Кажы — толькі ў той дзень, як вайна пачалася. Але на поезд мяне пасадзіў, дзавіла, нават на апошні, які ад'язджаў з Барысавы. Дасяла некай да Оршы, а далей ужо і хлэй няма кхалы. На станышчэ ўсё гарыць. Самалёты кружача, бомбы кідаюць. Выгудзілі нас, пахадзіла я, пахадзіла ды і падалася сюды. Балале, што блізка. А тут яшчэ дзядзька адзіна пачаўчы. Ён і нарабіў мяне гэтак мясца. Прывёз у вёску, пасядзі да сябе, там я і прывала на свет маю Нюрку. Пасля пабудавала гэтую хачіну. Але гэта ўжо як нешта прарналі. Талы ёсць вёска напана будавалася. Пагаралі. Тут жа ў сорах трэцім усю вясень баі былі, пасля і ў сорах чвартым яно на самае лета не ўчычкала. Спалілі ўсё, перавярнулі. А мы ў зямлі перасядзелі. Я збыралася

[Заканчэне на 4-й стар.]

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

20 кастрычніка 1964 года. 3

БАБРУЙСК — ГОРАД КНИЖНЫ

[Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.]

абслугоўвання. Тут, напрыклад, не вядучы картатакі заказу, запустілі картатэку навукаў літаратуры. Магліўскі кнігагандаль глядзіць на ўсё гэта з цікавасцю. Можна, работнікі абласной канторы абмяжываюць да таго, як ідзе ўпараўнаўненне перадавых метадаў гандлю? Не, справа ў іншым.

Абарот Бабруйскага магазіна большы за абарот трох магазінаў абласнога цэнтру, разам узятых, але ў абласной канторы кнігагандлю ніяк не вырашана: патрэбна кніжаму магазіну таваразнаўства для асарціментнай работы, ці не. Аказваецца, магазін абарот якая складае больш чым 180 тысяч рублёў у год, «не палонна» работнікі ўліку. Бухгалтэрыю ў цэнтры кніжым магазіне вядзе дзяўчына, якая лічыць на пасадзе прадаўца. Наго ж ашукаваюць у Магілёве? Бухгалтар працуе замест прадаўца, і на аднаго чалавека менш каля кніжных паліц. У магазіне няма таваразнаўцы, і неахайна вядзецца работа з індывідуальнымі заказамі, запущаны картатакі.

Ці не паказаная гэта гульня ў эканомію? Уважэй ж эканомію прывяла ўжо да таго, што мы страцілі велізарны багачы на складах. Да апошняга часу на складах ніхто не веў картатак, літаратура звалася кучамі, улічвалася не па назвах, а па цэнах, і мы проста не ведаем цяпер, што ў нас.

Кніжны склад у Бабруйску параўнальна невялікі, літаратуры мінулых гадоў тут мала. Але праз паўгадзіны ўжо я знайшоў на паліцах цэлых 12 экзэмпляраў «Патландскай славы» Бёрна, кнігі, якая паслужыла стаць бібліяграфічнай рэдкасцю. Потым мне пад руку трапіў стос аднатомнікаў Брусва... Хто іх ведае, скарбы нашых складскіх паліц!

Упараўнаўненне кніжанага гандлю рэспублікі прыняло разам зранне ад спецыялізацыі кніжных магазінаў Бабруйска, кіраўніцтва ім будзе сканцэнтравана ў адных руках. Хочацца спадзявацца, што Магілёўскі

кнігагандаль выправіць замарцаваныя традыцыйны шматгадовыя памылкі, створыць для кніжанага гандлю горада ўмовы для росту.

Яшчэ аб гандлёвай географіі

Самая маладзёная з працэдуршчыц, Света Сіманова, адразу сажыцца па дырэктара.

— Майсей Хлаўнавіч, зноў у магазіне п'яны...

Прыхільны асялянага змея ў Бабруйску не выпадкова благаюць п'ва з кнігамі. «Географія гандлю» дасталася гораду ў спадчыну ад дарвалюцыйных часоў. Вазар на асі цэнтральнай вуліцы, крамы і крамы, наахалены на яго наведвальнікі... Першае, што я ўбачыў, калі выйшаў з аўтобуса на цэнтральнай вуліцы, быў павільён. Вялізны і нягарабы, ён нечым нагадваў дэкарацыю да «Веспасяніцы» Астроўскага. Але павільён быў зусім не дэкарацыйны. Ён бойка гандляваў і вынімаў тону ўсё гэта. Другі такі павільён, праўда, больш сучасных форм, я ўбачыў каля гарадскога тэатра, трыці — паблізу Дома настаўніка. Не, п'яныя наведвальнікі бабруйскіх крам не вышываюць блятачыя дзверы. Пўная знаходзіцца проста за сцяной цэнтральнага кніжанага магазіна і такая ж пўная — побач з другім кніжным.

Географія гандлёвых кропак зусім не турбуе трэст сталовых і рэстаранаў, яго інтарэсы не закрануць. Але ж пытанні культурнага жыцця горада, інтарэсы ўстаноў культуры павінны некалькі турбаваць гарадскіх Савет.

Умовы, у якіх працуюць кніжым магазіны ў Бабруйску, сведчаць аднак аб тым, што турбуюць не вельмі.

За дваццаць гадоў кніжым магазіны Бабруйска не атрымалі ў новых дамах ніводнага метра гандлёвай плошчы.

Два гады назад гарвыканком, праўда, прыняў рашэнне перадаць

кніжаму магазіну ніжні паверх жылога дома, які будаваўся на цэнтральнай плошчы. Магліўскаму заказу праектныя дакументацыя на абсталяванне гандлёвых пакояў, прыняў узровень у правядзенні электражычных работ. Але вост стала вядома, што ў доме паселіцца старшыня гарсавета Мікалай Сямёнавіч Рэзанцаў і яго дамашнін не падабаецца, што па прадукты дэкарацыя хадаць на суседнюю вуліцу. Перамаглі дамашнікі Мікалай Сямёнавіч у самы апошні момант дамогся, каб гарсавет перагледзеў раней прынятае рашэнне. Кніжым магазін у дом не пусцілі, памішанне перадалі гархарчандлю. Цяпер побач па плошчы вырастае новы дом, ніжні паверх яго, як і прадугледжана праектам, будоваць плошчы, таксама перадацца над прадуктовага магазін. Дрэнуны басейны аказалі бы бабруйскаму кнігалобам, Мікалай Сямёнавіч.

Патрэбы ўстаноў культуры, зразумела, шматгранныя, адразу іх не вырашыць. Але чаму гарадскі Савет не ідзе насустрач кнігагандлёвым арганізацыям, калі рашэнне не патрабуе ад яго вялікіх намаганняў?

Найдаўна на цэнтральнай вуліцы вызвалася гандлёвае памішканне, якое цэнтральны кніжны працэдуршчыца яму для продажу кніжанага тавараў вызвала і ў кніжым магазіне вываляла і паштоўні. У гарадскім Савеце доўга ўважвалі просьбу, вайце, і ўрэшце прынялі рашэнне ў карысць... базару. На магазін цяпер кралеўска шыльда «Узровень тавару». Наўрад ці ўпрыгожыла новыя гандлёвае кропка цэнтральны праект.

Што прапаноўваюць «выдумшчыкі»

На месцы, як кажучы, відаць лепш. Ужо шмат гадоў бабруйчане ўносяць прапановы, якія маглі б значна павялічыць тавараабарот. Але таму-сяму прапановы гэтыя здаюцца непатрэбнымі. Сядзі, маўляў, спакойна, прадавай літаратуру на свой чворць мільёна, атрымавай прэмію. Дык не, трэба нічэ выдумляць нешта, прапановы ўносіць...

Што ж там такое «выдумляюць», якія прапановы ўносяць бабруй-

скія работнікі кніжанага гандлю і кнігалобы?

Рэдактар газеты «Камуніст» М. Валаткоў. Цэнтральнаму кніжаму магазіну даўно пара адкрыць буквіністчыны аддзел. Аб гэтым ужо доўгі час пісала наша газета. Многія кнігі, дзякуючы аддзелу, не выходзілі б з «абароты», а ад гэтых карысць будзе і чытачам, і магазіну.

Дырэктар мастацкага вучылішча А. Ларын. У горадзе многа калекцыянераў, але кніжны магазін чамусьці не гандлюе маркам. Каб набыць маркі для калекцыі, трэба ехаць у Мінск або спісацца з Масквой. А гандаль маркам магазінам не ва ўбытак.

Прадаўчыца С. Сіманова. Нас не задавальняе праграма тэхнізму, па якой мы павінны займацца над прадуктовага магазін. Дрэнуны басейны аказалі бы бабруйскаму кнігалобам, Мікалай Сямёнавіч.

Намеснік дырэктара Ул. Пархічык. Хай кнігагандлёвае арганізацыя ў дзесяць разоў павялічыць беларускіх выдавецтваў заказы на святочныя плакаты і паштоўні. Нам іх заўбядзі не хапае. Недзе баіцца, каб мы не заставымся, і выслаюць у дзесяць разоў больш, чым мы заказваем. Дарэмна! Трэба толькі свечасова арганізаваць дастаўку.

Работнік М. Манько. Нешта не даводзіцца мне бачыць, каб у Бабруйску гандлявалі кнігамі з аўтамашынамі на заводскіх дварах, ля прахадных, у месцах адпачывання. Кажучы, гэта неарыянальнае выкарстанне аўтаграмспарту. Я сам шафёр, і скажу вам: рацыянальна, вельмі рацыянальна, і рабочыя дзякую скажучы, і магазін у накладзе не будучы.

Як бачым, свае рэзервы бабруйчане ўяўляюць сабе добра. Дык не трэба ж баяцца ініцыятывы, таварыш кніжым магазін гандлю. Адкрыцьце дарогу новаму, падтрымаць энергічных людзей, памжыце ім, і Бабруйск унясе ў кнігагандлёвую справу новы дзіржава не чворць мільёна, а поўны мільён.

тут сталі абдызніцца.

Пры Навагрудскім сельгастэхнікуму музычная школа адкрыла факультэт грамадскіх прафесій. Яго вядучы на грамадскіх пачатках педагогі школы. Праграма разлічана на чатыры гады. Многія будучыя аграномы пры сканчэнні тэхнікума атрымаюць і прафесію хормайстраў.

Свёлета ўвосьне пасля канікул ізноў загучала ў сценах музычнай школы чароўная музыка Чайкоўскага, тамперментныя акорды Хачатуряна... Ідзе новыя навучныя год, і зноў педагогі, апроч асноўнай работы, праводзяць і такую, што не адлюстроўваецца ў стандартных графах справаздач: яны шукаюць таленты.

г. Навагрудка.

Д. ЗІНГЕР.

ДАРОГІ Ё СВЕТА ЦУДОЎНАГА

Дырэктар Навагрудскай музычнай школы Віктар Сямёнавіч Беражкоў не любіць многае расказаць пра дзеясцінак педназначанай умы установы.

— Цікавіцца, які ў нас новыя формы навучання? — кажа ён і паказвае: — Вось наша фанатэка, тут паўтасяць грампластынкі і магнітафонныя стужкі з запісамі музычных твораў... Нават дзіцячыя оперы... Навучэнцы разумеюць сур'езную музыку дзеці могуць перш за ўсё на даступным ім мастэрыяле...

Размова наша ішла нетаропка. Але калі я папрасіў расказаць пра вучня Кляпачка, Віктар Сямёнавіч вельмі ажыўся.

— Вова — цудоўны хлопчык, сапраўдны талент. А спачатку што было...

...Вова Кляпачкі — сын новагрудскага рабочага — на ўступных экзаменах не змог спець ніводнай песні. Члены камісіі — выкладчыкі школы — мелі ўсе падставы адмовіць яму ў прыёме. Але не толькі ў дачыненні да Вовы, але і да іншых, на экзаменах тут не спадзявацца рабчы вывады... (Забягаючы наперад, скажу, што ў гутарцы з выкладчыкамі школы Л. Годавым, В. Жураўлёвым, Л. Дыдышкам і ў конага ёсць добрая рыса: вельмі значаўленасць пры першым знаёмстве з малым абітуріянтам).

Дык вось, Вова па слыху атрымаў «двойку». Але, калі пачалі праверкаў у хлопчыка пачуццёвы рытм, яго аказалася цудоўным. Толькі вось сваім голасам ён не мог узяць ніводнага задзеясціна гуку, хаця і адноўніў яго срод іншых.

І ўсё ж у школу Вову прынялі. Кіравалі адным прынцыпам — таленты трэба расціць.

На трыці годзе навучання ў Вовы раптам «прэразаўся» голас. Ён стаў выдатна сальфеджыраваць. Пасля заканчэння школы наступіў у Брэсцкіх музычных вучылішча і стаў першым названым ім. Цяпер Вова Кляпачкі займаецца на IV курсе па класу баяна. А што калі б настаўнікі Навагрудскай школы паспеліся тады адмовіць хлопчыку ў прыёме...

У гэтай школе ўжо многа год існуе выдатная традыцыя — нестойліва адшукваць таленты.

Некалькі адзін з выкладчыкаў, адпачываючы летам у вясцы, заўважыў маленькую дзяўчынку, якая сядзела на ганку з бачкоўскім баянам. Яна рэзь трыкала яго ў руках, спрабуючы штосьці падарваць на слых. Педагог пагаварыў з бачкомі Юзі (так звалі дзяўчынку) і папрасіў, каб яе прывезлі ў школу праверыць музычныя

так быць, што ён не ведае жыць? Ну, скажам, папаша ён тады ў палон тэа, а пасля яго не пусцілі ўжо.

У гэтую ваіну ўсяляк здаралася, — адказаў Васіль Антонавіч. — Нашы ваеннапалонныя трапілі і да сваіх, і да амерыканцаў з англічанамі. Гэта ўжо як выпадала. Калі лагер быў на той тэрыторыі, якую бралі мы, то да нас, а калі на той, па якой ішлі яны, да іх. Ну і часта было так, што яны пераходзілі нашым людзям вяртацца да сваіх, гвалтам затрымавалі, нават...

— Я вось пра гэта і думаю! — раптам перабіла яго, уздрадаўшыся, жанчына. — У Манастыршчыне — гэта па той боц, кіламетраў якіх пяцьдзесят, — дык вярнуўся чалавек. А некалькі ж прывіла нават пахавальна, сям'я ўжо аплакала і сукалілася, думалі — усё, а ён узяў ды аб'явіўся. Васемнаццаць гадоў быў на чужыне. І ў Англіі, і ў Амерыцы, пасля зноў прыхаў да немцаў, толькі не да нашых, а да тых, амерыканцаў, быццам на работу прыхаў наймацца. Ну, і ўдалося некалькі там перабрацца праз граніцы. Цяпер вярнуўся да сваіх, у Манастыршчыну. Таксама, які і вы кажаце, спрыяў у палоне быць, а пасля, калі амерыканцы ўзялі, то запалалі, не пусцілі дамоў. Можна, і мой дзе так...

Паслялёў колькі часу ў нашароўжанай цішыні. Гаспадыня, мусіць, чакала пацук ад свайго гасця шчы што-небудзь, але той маўчаў.

Тады гаспадыня вылезла з-за стала, пачала прыбіраць посуд.

— Дзякуючы за вачэр, — нарэшце сказаў Васіль Антонавіч.

— Няма за што.

На шыбіне цёмнага акна ўжо даўно бліска сонная муха.

Хутка гаспадыня заглянула нечага за перагародку і сказала:

— Я вам пасылаю на ложку.

— Навошта, не трэба! — падхапіўся Васіль Антонавіч.

— Ды вы не думайце, у мяне чыста, — паспрабавала супакоіць яна.

— Я не пра гэта. Вы лепш уладкуйце мяне дзе на двары.

Жанчына раптам сумелася.

— Тады хіба на сене, — пачырванела яна, — Але ж на хаце ў мяне дык і сена няма. Есць трохі ў пуні, на закоўшаных. Пакуль што да чаго, а я брыць нажала ў кукурузе, падсохла, вось і сена...

— То і добра. Я там і перавачую.

Яна пакурціла галавой:

— Там жа і страхі чалавечай нямы. Уся на зёўрынах. Усё некалькі не папусіць накрывіць. Ды ўжо восяне дачакаюся, можа, паспею да дажджыку бульбоўнікам пацатыкаць. Але тады халдзець. Адаваў вас, толькі ўжо не кр'ядуеце, калі што там не так будзе.

Яна ўзяла з ложка вядлікую палушчу і першая выйшла на ганак.

Дык вось, Вова па слыху атрымаў «двойку». Але, калі пачалі праверкаў у хлопчыка пачуццёвы рытм, яго аказалася цудоўным. Толькі вось сваім голасам ён не мог узяць ніводнага задзеясціна гуку, хаця і адноўніў яго срод іншых.

І ўсё ж у школу Вову прынялі. Кіравалі адным прынцыпам — таленты трэба расціць.

На трыці годзе навучання ў Вовы раптам «прэразаўся» голас. Ён стаў выдатна сальфеджыраваць. Пасля заканчэння школы наступіў у Брэсцкіх музычных вучылішча і стаў першым названым ім. Цяпер Вова Кляпачкі займаецца на IV курсе па класу баяна. А што калі б настаўнікі Навагрудскай школы паспеліся тады адмовіць хлопчыку ў прыёме...

У гэтай школе ўжо многа год існуе выдатная традыцыя — нестойліва адшукваць таленты.

Некалькі адзін з выкладчыкаў, адпачываючы летам у вясцы, заўважыў маленькую дзяўчынку, якая сядзела на ганку з бачкоўскім баянам. Яна рэзь трыкала яго ў руках, спрабуючы штосьці падарваць на слых. Педагог пагаварыў з бачкомі Юзі (так звалі дзяўчынку) і папрасіў, каб яе прывезлі ў школу праверыць музычныя

так быць, што ён не ведае жыць? Ну, скажам, папаша ён тады ў палон тэа, а пасля яго не пусцілі ўжо.

У гэтую ваіну ўсяляк здаралася, — адказаў Васіль Антонавіч. — Нашы ваеннапалонныя трапілі і да сваіх, і да амерыканцаў з англічанамі. Гэта ўжо як выпадала. Калі лагер быў на той тэрыторыі, якую бралі мы, то да нас, а калі на той, па якой ішлі яны, да іх. Ну і часта было так, што яны пераходзілі нашым людзям вяртацца да сваіх, гвалтам затрымавалі, нават...

— Я вось пра гэта і думаю! — раптам перабіла яго, уздрадаўшыся, жанчына. — У Манастыршчыне — гэта па той боц, кіламетраў якіх пяцьдзесят, — дык вярнуўся чалавек. А некалькі ж прывіла нават пахавальна, сям'я ўжо аплакала і сукалілася, думалі — усё, а ён узяў ды аб'явіўся. Васемнаццаць гадоў быў на чужыне. І ў Англіі, і ў Амерыцы, пасля зноў прыхаў да немцаў, толькі не да нашых, а да тых, амерыканцаў, быццам на работу прыхаў наймацца. Ну, і ўдалося некалькі там перабрацца праз граніцы. Цяпер вярнуўся да сваіх, у Манастыршчыну. Таксама, які і вы кажаце, спрыяў у палоне быць, а пасля, калі амерыканцы ўзялі, то запалалі, не пусцілі дамоў. Можна, і мой дзе так...

Паслялёў колькі часу ў нашароўжанай цішыні. Гаспадыня, мусіць, чакала пацук ад свайго гасця шчы што-небудзь, але той маўчаў.

Тады гаспадыня вылезла з-за стала, пачала прыбіраць посуд.

— Дзякуючы за вачэр, — нарэшце сказаў Васіль Антонавіч.

— Няма за што.

На шыбіне цёмнага акна ўжо даўно бліска сонная муха.

Хутка гаспадыня заглянула нечага за перагародку і сказала:

— Я вам пасылаю на ложку.

— Навошта, не трэба! — падхапіўся Васіль Антонавіч.

— Ды вы не думайце, у мяне чыста, — паспрабавала супакоіць яна.

— Я не пра гэта. Вы лепш уладкуйце мяне дзе на двары.

Жанчына раптам сумелася.

— Тады хіба на сене, — пачырванела яна, — Але ж на хаце ў мяне дык і сена няма. Есць трохі ў пуні, на закоўшаных. Пакуль што да чаго, а я брыць нажала ў кукурузе, падсохла, вось і сена...

— То і добра. Я там і перавачую.

Яна пакурціла галавой:

— Там жа і страхі чалавечай нямы. Уся на зёўрынах. Усё некалькі не папусіць накрывіць. Ды ўжо восяне дачакаюся, можа, паспею да дажджыку бульбоўнікам пацатыкаць. Але тады халдзець. Адаваў вас, толькі ўжо не кр'ядуеце, калі што там не так будзе.

Яна ўзяла з ложка вядлікую палушчу і першая выйшла на ганак.

Выступае хор «Юнг Він».

Фота Ул. КРУКА.

СПЯВАЕ «МАЛАДАЯ ВЕНА»

Госці

Трыццаць Альбомаў

У Мінску выступіў аўстрыйскі хор «Юнг Він» («Маладая Вена»). Сваю назву хор налікам апраўдае. Гэты аматарскі калектыў складаецца з маладых вясных рабочых, служачых, навукаўнікаў, якія аддаюць мастацтвам вольны ад работы час. Аднак «узрост» самога хору не такі ўжо малы — ён набліжаецца да дваццацігоддзя. На «бываюм рахунку» хору паспяхова гастроляў у Францыі, Бельгіі, Іспаніі, скандынаўскіх краінах, Чэхаславакіі, пахавальныя водгукі спецыялістаў і друку. Арасторы і імшы старых майстроў і хоры сучасных наамагараў, аўстрыйскія народныя песні і тым ліку народнаў іншых краін (у першы рускія), якія выконваюцца на дзесяці мовах, і, вядома, творы любімага Вены Ігана Штраўса — такі рэпертуарны дыяпазон нашых гасцей.

У Савецкі Саюз хор «Маладая Вена» прыхаў упершыню. Як мы ўжо адзначалі, складаецца ён з аматараў. Аднак праграма першага канцэрта ў Мінску (мне давялося прысутнічаць толькі на адным з канцэртаў, з якімі выступілі нашы госці) была складана без усялякіх скарцаў на адсутнасць у складзе хору прафесіянальных спевакоў. Усё першае аддзяленне занялі творы, выкананыя без суправаджэння, — задатка нялёгкага наогул, а для аматарскага калектыва асабліва.

З цікавацю пазнаёмліліся слухачы з аўстрыйскімі народнымі песнямі. Яны былі прадстаўлены даволі шырока, іх тэматыка аказалася разнастайнай. Тут і патрыятычныя — «Самая цудоўная ў свеце», і «О, радзіма», якія ўспяваючы прыгажосць Ціроля, возера Бодэн, і жартовыя «Куплеты аб возеры Грудль», і прысвечаныя ўборцы ўраджаю песня «Хор-лодлер». Як усё народныя мелодыі, гэтыя песні прывабліваюць сваёй шчырасцю, непасрэднасцю, цёпласцю. Такім прадставілі яны ў вымяненні нашых гасцей. Асабліва запомні-

лі дырыжор хору «Юнг Він». Гэта сур'езны, удумлівы, вопытны музыкант. Сваімі поспехамі налегаты абавязаны яго энтузіязму, любові да справы, умению разіць гэтым энтузіязмам маладых самадзейных арыстаў. Дарэчы, Лео Леер прадстаў перада нам не толькі як дырыжор, але і як выдатны акампаніятар-п'яніст, калі ў другім аддзяленні кіраваў хорам, сядзячы за фартэп'яна.

Нельга сказаць, што песні нашых гасцей забавулі неаходна. Не заўбеды чыстай быўае інтанацыя, не ўсе групы хору раўназначныя па сваім гучанні. Але не будзем забываць, што «Юнг Він» — аматарскі калектыў. Да таго ж, прывабліваючы баючы ў яго мастацтва значна больш. Гэта і мяккасць гучання, і добры рытм, і вольны, ціваны прафесіянальных рэпертуар, і маладосць удзельнікаў. Гэтыя якасці і садейнічалі таму, што выступленні хору «Маладая Вена» ў Мінску былі горада прыняты слухачамі і прайшлі з вялікім поспехам.

Б. НАУМАУ.

дзя папчоўнае калыханка «Хайшы-бумбайшы», якая расказвае пра маленькага пасочнага чалавечка, які сыпле дзельцы з складанца з маладых вясных рабочых, служачых, навукаўнікаў, якія аддаюць мастацтвам вольны ад работы час. Аднак «узрост» самога хору не такі ўжо малы — ён набліжаецца да дваццацігоддзя. На «бываюм рахунку» хору паспяхова гастроляў у Францыі, Бельгіі, Іспаніі, скандынаўскіх краінах, Чэхаславакіі, пахавальныя водгукі спецыялістаў і друку. Арасторы і імшы старых майстроў і хоры сучасных наамагараў, аўстрыйскія народныя песні і тым ліку народнаў іншых краін (у першы рускія), якія выконваюцца на дзесяці мовах, і, вядома, творы любімага Вены Ігана Штраўса — такі рэпертуарны дыяпазон нашых гасцей.

У Савецкі Саюз хор «Маладая Вена» прыхаў упершыню. Як мы ўжо адзначалі, складаецца ён з аматараў. Аднак праграма першага канцэрта ў Мінску (мне давялося прысутнічаць толькі на адным з канцэртаў, з якімі выступілі нашы госці) была складана без усялякіх скарцаў на адсутнасць у складзе хору прафесіянальных спевакоў. Усё першае аддзяленне занялі творы, выкананыя без суправаджэння, — задатка нялёгкага наогул, а для аматарскага калектыва асабліва.

З цікавацю пазнаёмліліся слухачы з аўстрыйскімі народнымі песнямі. Яны былі прадстаўлены даволі шырока, іх тэматыка аказалася разнастайнай. Тут і патрыятычныя — «Самая цудоўная ў свеце», і «О, радзіма», якія ўспяваючы прыгажосць Ціроля, возера Бодэн, і жартовыя «Куплеты аб возеры Грудль», і прысвечаныя ўборцы ўраджаю песня «Хор-лодлер». Як усё народныя мелодыі, гэтыя песні прывабліваюць сваёй шчырасцю, непасрэднасцю, цёпласцю. Такім прадставілі яны ў вымяненні нашых гасцей. Асабліва запомні-

лі дырыжор хору «Юнг Він». Гэта сур'езны, удумлівы, вопытны музыкант. Сваімі поспехамі налегаты абавязаны яго энтузіязму, любові да справы, умению разіць гэтым энтузіязмам маладых самадзейных арыстаў. Дарэчы, Лео Леер прадстаў перада нам не толькі як дырыжор, але і як выдатны акампаніятар-п'яніст, калі ў другім аддзяленні кіраваў хорам, сядзячы за фартэп'яна.

Нельга сказаць, што песні нашых гасцей забавулі неаходна. Не заўбеды чыстай быўае інтанацыя, не ўсе групы хору раўназначныя па сваім гучанні. Але не будзем забываць, што «Юнг Він» — аматарскі калектыў. Да таго ж, прывабліваючы баючы ў яго мастацтва значна больш. Гэта і мяккасць гучання, і добры рытм, і вольны, ціваны прафесіянальных рэпертуар, і маладосць удзельнікаў. Гэтыя якасці і садейнічалі таму, што выступленні хору «Маладая В